

WÓJT GMINY LISEWO

**STUDIUM UWARUNKWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY LISEWO**

TEKST STUDIUM

**ZAŁĄCZNIK NR 2
CZĘŚĆ B - KIERUNKI**

LUTY 2015

SPIS TREŚCI - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. SYNTEZA I WNIOSKI Z UWARUNKOWAŃ ORAZ CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY.....	5
1.1. Uwarunkowania ponadlokalne mające wpływ na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy	5
1.2. Uwarunkowania wewnętrzne mające wpływ na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy	7
1.3. Podstawowe problemy rozwoju gminy wpływające na formułowanie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego	10
1.4. Cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy	11
2. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ PRZEZNACZENIU TERENÓW	13
2.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna	13
2.1.1. Strefy funkcjonalno-przestrzenne	13
2.1.2. Charakterystyka stref funkcjonalno-przestrzennych	14
2.2. Założenia do zasad gospodarowania przestrzenią i kierunków zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej	15
2.3. Zasady gospodarowania przestrzenią i kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej	19
3. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY	23
3.1. Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów zainwestowanych i przewidzianych do zainwestowania	23
3.2. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów	24
3.2.1. Wskaźniki dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej usług (MU)	25
3.2.2. Wskaźniki dla terenów usługowych (U)	26
3.2.3. Wskaźniki dla terenów produkcyjnych i produkcyjno-usługowych (P i P/U)	26
3.2.4. Wskaźniki dla terenów rolnych (R), wraz z zabudową zagrodową (MR).....	27
3.2.5. Tereny wyłączone spod zabudowy	27
3.2.6. Tereny o ograniczonych możliwościach zabudowy.....	27
4. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK	29
4.1. Kształtowanie systemu przyrodniczego gminy Lisewo	29
4.2. Obszary i obiekty przyrodnicze podlegające ochronie, w tym projektowane formy ochrony przyrody	30
4.3. Zasady ochrony powierzchni ziemi	32
4.4. Zasady ochrony powietrza atmosferycznego	33
4.5. Zasady ochrony zasobów wodnych, w tym ich jakości	34
4.6. Zasady ochrony akustycznej	36
4.7. Zasady kształtowania krajobrazu kulturowego i ochrony uzdrowisk	37
5. ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ ...	38
5.1. Obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków	38
5.2. Obiekty i obszary zabytkowe ujęte w ewidencji zabytków.....	38
5.3. Ochrona obiektów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych w obrębie proponowanych stref ochrony konserwatorskiej	55
5.4. Ochrona poszczególnych rodzajów obiektów i obszarów o wartościach zabytkowych, kulturowych i krajobrazowych - wskazania ochronne	57
5.4.1. Wsie o zachowanym układzie i zabudowie o wartościach kulturowych	57
5.4.2. Zespoły dworsko- i pałacowo-parkowe i zieleń komponowana	58
5.4.3. Obiekty architektury i budownictwa	59
5.4.4. Obiekty budownictwa obronnego	60
5.4.5. Obiekty techniki i kultury materialnej.....	60
5.4.6. Cmentarze i miejsca pamięci.....	60
5.4.7. Mała architektura.....	61
5.4.8. Nieruchome zabytki archeologiczne	61
5.5. Obiekty postulowane do objęcia ochroną	62
5.6. Ochrona dóbr kultury współczesnej	62
6. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW TRANSPORTOWYCH I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	63
6.1. Systemy transportowe.....	63
6.2. Gospodarka wodna i zaopatrzenie w wodę.....	70

6.3. Gospodarowanie ściekami.....	72
6.4. Gospodarka odpadami.....	73
6.5. Elektroenergetyka.....	74
6.6. Gazownictwo	77
6.7. Telekomunikacja.....	78
7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM ORAZ O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I PROGRAMÓW RZĄDOWYCH	79
7.1 Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.....	79
7.2 Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.....	80
8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	82
9. OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	84
10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	85
11. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	88
12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	88
13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREFY OCHRONNE	89
14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI I REKULTYWACJI.....	89
15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	90
16. INNE OBSZARY PROBLEMOWE	90

SPORZĄDZIŁ:

WÓJT GMINY LISEWO

Załącznik nr 2

do uchwały Nr

Rady Gminy Lisewo

z dnia

o uchwaleniu Studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego gminy Lisewo

OPRACOWAŁ ZESPÓŁ AUTORSKI W SKŁADZIE:

1. mgr inż. architekt Adam Wincek
upr. urb. Nr 670 / 88,
członek Północnej Okręgowej Izby Urbanistów w Gdańsku
nr G-020 / 2002,
2. mgr Artur Prażniewski,
3. mgr Sławomir Flanz,
4. mgr inż. Izabela Kurowska,
5. mgr Wiesław Tomaszewski,
6. Joanna Paradowska - opracowanie graficzne.

SKŁADNIKI OPRACOWANIA:

1. RYSUNEK STUDIUM – ZAŁĄCZNIK NR 1, składający się z części:
Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego – 1 : 10 000 (załącznik nr 1 a)
Kierunki zagospodarowania przestrzennego – 1 : 10 000 (załącznik nr 1 b)
2. TEKST STUDIUM – ZAŁĄCZNIK NR 2, składający się z części:
A – Uwarunkowania, B – Kierunki.
3. PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO (nie stanowiąca załącznika do uchwały Rady Gminy).

UWAGA: ZAŁĄCZNIK NR 3 do uchwały Rady Gminy Lisewo, stanowić będzie „Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag”.

1. SYNTEZA I WNIOSKI Z UWARUNKOWAŃ ORAZ CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY

1.1. Uwarunkowania ponadlokalne mające wpływ na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy

Za podstawowe uwarunkowania ponadlokalne istotne z punktu widzenia zagospodarowania przestrzennego gminy należy przyjąć zapisy zawarte w poszczególnych Ustawach oraz w dokumentach strategicznych, programowych i planistycznych szczebla powiatowego, wojewódzkiego i krajowego, odnoszące się do szczegółowych aspektów funkcjonowania samorządu gminnego, m.in.:

- Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju;
- Krajowa strategia rozwoju regionalnego;
- Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych;
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły;
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego;
- Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego;
- Program ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego;
- Program retencjonowania wód powierzchniowych województwa kujawsko-pomorskiego;
- Strategia rozwoju powiatu chełmińskiego;
- Plan rozwoju lokalnego powiatu chełmińskiego;
- Program ochrony środowiska powiatu chełmińskiego;
- Plan gospodarki odpadami powiatu chełmińskiego.

Uwarunkowania ponadlokalne w ujęciu szczegółowym:

- funkcjonowanie miejscowości gminnej jako silnego centrum obsługi administracyjno-usługowej mieszkańców gminy, z dobrym wyposażeniem w zakresie podstawowych usług medycznych oraz szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego;
- występowanie terenów umożliwiających wprowadzenie powiązań turystycznych z wybranymi obszarami i obiektami na terenie sąsiednich gmin, przede wszystkim Chełmna i Chełmży;

- korzystne położenie przy węźle autostradowym „Lisewo” w ciągu autostrady A-1 - węzeł zapewnia czasowe zbliżenie gminy do stolic województwa kujawsko-pomorskiego i ważnych ośrodków miejskich w kraju - powinien stanowić podstawę gospodarczego rozwoju i atrakcyjności gospodarczej gminy;
- przewaga gleb o wysokiej przydatności rolniczej i duży udział terenów zmeliorowanych;
- historyczny układ przestrzenny wsi Lisewo i zachowane obiekty zabytkowe;
- lokalizacja gminy poza obszarami zagrożenia powodziowego i osuwania się mas ziemnych;
- sieć połączeń transportowych zewnętrznych wyrażająca się dostępnością do dróg powiatowych i drogi wojewódzkiej nr 548, a za jej pośrednictwem z autostradą A1 i siecią dróg krajowych;
- planowana przebudowa istniejącej drogi wojewódzkiej nr 548 i możliwość budowy sieci gazowej w Lisewie;
- wzrost znaczenia drogi wojewódzkiej nr 548 dla transportu w regionie uzasadnia budowę obwodnicy miejscowości gminnej;
- należy liczyć się ze wzrostem znaczenia drogi powiatowej nr 1619 jako dojazdu do węzła autostradowego „Lisewo” od strony południowej;
- istniejące i prognozowane natężenie ruchu kołowego oraz potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa ruchu, w pełni uzasadnia potrzebę budowy wydzielonych ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 548 i wybranych odcinków dróg powiatowych;
- lokalizacja obszarów korzystnych do dalszej urbanizacji stycznie do terenów już zurbanizowanych;
- rozwinięte systemy infrastruktury technicznej: wysoki stopień zwodociągowania, mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych;
- na terenie gminy nie ma składowiska odpadów komunalnych - odpady z terenu gminy kierowane są na składowiska w Osnowie (g. Chełmno) i Niedźwiedziu (gm. Dębowa Łąka);
- niepokojącym zjawiskiem jest duża i rosnąca liczba osób wymeldowujących się z gminy;

- pod względem demograficznym, gmina nie wykazuje jakichkolwiek cech gminy będącej pod wpływem silnego ośrodka miejskiego (tworzenie strefy podmiejskiej);
- na całym terenie gminy nie występują reżimy ochronne (zakazy) związane z położeniem w granicach obszarów prawnej ochrony przyrody i krajobrazu;
- wzdłuż wszystkich dróg publicznych należy uzupełniać i tworzyć szpalery zieleni o funkcji ochronnej i izolacyjnej;
- wciąż nie utworzono do dnia dzisiejszego Parku Kulturowego Lisewo wyznaczonego w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego”.

1.2. Uwarunkowania wewnętrzne mające wpływ na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy

W zakresie struktury przestrzennej gminy:

- struktura zabudowy gminy charakteryzuje się znacznym rozdrobnieniem. Wyjątek stanowi miejscowość gminna – Lisewo;
- w zabudowie siedliskowej (zagrodowej) dominują dwuspadowe i wielospadowe dachy o różnorodnym pokryciu;
- forma architektoniczna zabudowy cechuje się dużą różnorodnością - w zabudowie mieszkaniowej dominują budynki dwukondygnacyjne;
- aktualny stan i charakter zurbanizowania gminy wskazuje na celowość koncentracji nowych funkcji w centralnej części gminy, na gruntach wsi Lisewo, Kornatowo i Pniewite.

W zakresie stanu i ochrony środowiska naturalnego:

- najcenniejszym zasobem przyrodniczym gminy Lisewo są urodzajne gleby, dlatego należy dążyć do ochrony przed przeznaczaniem na cele nierolnicze najżyźniejszych gleb;
- na większości obszaru gminy podstawową funkcją powinna pozostać nadal gospodarka rolna - należy maksymalnie dążyć do dalszej koncentracji zabudowy;
- należy zachować drożność istniejących systemów melioracyjnych na terenach użytków rolnych przeznaczanych pod zabudowę;

- niezbędna jest maksymalna ochrona istniejącej zieleni - w szczególności należy ograniczyć do minimum zmiany funkcji terenów leśnych na cele nieleśne;
- należy zalesiać tereny o najniższej przydatności rolniczej;
- przy przeznaczaniu pod zabudowę terenów dotychczas nie zainwestowanych, w tym użytkowanych rolniczo, należy przewidzieć możliwie wysoki wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej;
- ewentualna lokalizacja elektrowni wiatrowych jest możliwa warunkowo - na terenach oddalonych od zabudowy, z preferowaniem niezabudowanych rozległych obszarów pól uprawnych;
- należy wzbogacać w zieleń obrzeża wszystkich jezior, w szczególności Bartlewskiego i Pniewite;
- na terenach nadjeziornych unikać intensywnego rolniczego użytkowania gruntów - grunty orne należy zastępować trwałymi użytkami zielonymi lub zalesiać i zadrzewiać;
- na terenie gminy nie zarejestrowano zagrożeń związanych z występowaniem naturalnych zagrożeń geologicznych (osuwisk), nie występują złoża kopalin oraz nie ma niebezpieczeństwa wystąpienia powodzi.

W zakresie stanu i ochrony środowiska kulturowego:

- wszystkie obiekty wpisane do rejestru zabytków należy objąć działaniami zachowującymi ich wartości historyczne;
- wszystkie obiekty lub zespoły obiektów ujęte w gminnej ewidencji zabytków należy objąć działaniami ochronnymi;
- należy zachować historyczne układy przestrzenne z zabudową o wartościach kulturowych;
- należy chronić zachowane założenia pałacowo- i dworsko-parkowe stanowiące znaczący wyróżnik w krajobrazie kulturowym gminy;
- na terenie gminy znajdują się będące w różnym stopniu zachowania i utrzymania parki dworskie, które należy chronić zarówno ze względu na wartości kulturowo-krajobrazowe jak i funkcje ekologiczne jako istotny element zieleni wysokiej w otwartej przestrzeni gminy;

- na terenie gminy znajduje się kilkanaście kapliczek, figur i krzyży przydrożnych, stanowiących ważny element w krajobrazie kulturowym, które należałoby objąć działaniami ochronnymi.

W zakresie kondycji społeczno-gospodarczej:

- sytuacja demograficzna gminy jest stabilna;
- stan i struktura ludności gminy jest typowa i poprawna;
- zdecydowanie największy potencjał demograficzny znajduje się w Lisewie, które pod względem ludnościowym dominuje w całej gminie;
- sołectwem, w którym obserwuje się korzystne zmiany, kreujące jego silną pozycję (po Lisewie) jest Pniewite;
- zdecydowanie największą miejscowością i centrum gospodarczym gminy jest Lisewo, poza nim dużą aktywnością gospodarczą odznacza się Kornatowo i Pniewite;
- zatrudnienie w podmiotach gospodarczych na terenie gminy rośnie, jednak od roku 2010 uwidacznia się pogorszenie sytuacji gospodarczej – spada tempo wzrostu zatrudnienia, spada liczba zakładanych działalności, a rośnie liczba likwidowanych i zawieszanych;
- w gminie dominuje rolnictwo, poza nim rozwinęły się działalności związane z: handlem, usługami, budownictwem i transportem;
- struktura wielkościowa gospodarstw rolnych jest korzystna (duża liczba tych największych);
- liczba bezrobotnych w gminie od roku 2007 wciąż rośnie i tempo wzrostu w ostatnich latach zwiększa się.

W zakresie infrastruktury transportowej:

- autostrada A-1 nie stanowi istotnej uciążliwości w sprawnym funkcjonowaniu drogowych powiązań lokalnych;
- osią transportową obsługującą gminę jest droga wojewódzka nr 548;
- stan obecnego zagospodarowania i rozwój wsi Pniewite uzasadnia dążenie do budowy przystanku kolejowego PKP w tej miejscowości.

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami:

- poziom zwodociągowania gminy jest bardzo wysoki, a istniejące ujęcia i sieć wodociągowa w wystarczającym stopniu zapewniają zaopatrzenie w wodę mieszkańców oraz rozwój gospodarczy gminy;
- udokumentowane zasoby wody pod względem ilościowym są wystarczające, natomiast ich jakość nie jest zadowalająca i wymaga uzdatniania oraz stałego monitorowania;
- zarówno sieć wodociągowa, jak i stacja uzdatniania wody wymagają dalszej modernizacji i ciągłej konserwacji, w celu zachowania dobrej jakości wody do spożycia;
- gmina posiada ograniczone zasoby wód podziemnych;
- infrastruktura wykazuje znaczny stopień dekapitalizacji istniejących urządzeń melioracyjnych;
- zachodzi pilna potrzeba nowych melioracji;
- brak większych możliwości retencji wodnej w gminie;
- obecną gospodarkę wodno-ściekową gminy ocenia się jako głęboko nie zrównoważoną;
- zbiórką odpadów komunalnych nie są objęci wszyscy mieszkańcy gminy - część ludności gminy (ok. 15%) prowadzi gospodarkę odpadami niezgodnie z obowiązującym prawodawstwem;
- system selektywnej zbiórki odpadów jest mało efektywny - tylko kilka procent masy odpadów zbieranych jest selektywnie;
- gmina nie prowadzi selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych;
- na terenie gminy zinwentaryzowano znaczne ilości materiałów i odpadów zawierających azbest - konieczne jest wdrożenie programu ich likwidacji.

1.3. Podstawowe problemy rozwoju gminy wpływające na formułowanie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego

Szczegółowe rozpoznanie uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Lisewo pozwoliło na zdefiniowanie podstawowych ograniczeń jego rozwoju:

- duże rozproszenie osadnictwa poza miejscowością gminną, utrudniające zapewnienie równomiernego dostępu do infrastruktury technicznej i usług;

- niskie wskaźniki przedsiębiorczości;
- słabe wyposażenie jezior i terenów przyległych w infrastrukturę turystyczną;
- pogarszająca się jakość wód w jeziorach;
- brak wyposażenia gminy Lisewo w sieć gazową;
- tranzytowy ruch samochodowy drogą wojewódzką nr 548 przebiegającą przez centrum miejscowości gminnej;
- brak obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wyznaczających obszary zabudowy mieszkaniowo-usługowej i inwestycyjnej (tereny działalności gospodarczej);
- ograniczona liczba dostępnych miejsc pochówku na lokalnym cmentarzu parafialnym w Lisewie, wskazująca na konieczność zabezpieczenia lokalizacji nowego cmentarza.

1.4. Cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy

Cele określone dla miejscowości gminnej Lisewo:

- rozwój Lisewa jako centralnego ośrodka gminy zapewniającego obsługę mieszkańców w zakresie podstawowych funkcji administracyjnych, usługowych i gospodarczych;
- rozwój Lisewa jako ośrodka logistyczno-magazynowego przy węźle transportowym;
- rewaloryzacja historycznego układu przestrzennego miejscowości gminnej;
- zabezpieczenie terenów inwestycyjnych;
- racjonalny rozwój terenów mieszkaniowych;
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 548 do klasy technicznej G (główniej) z równoczesnym wskazaniem wariantu wyprowadzenia przebiegu drogi poza obszar zwartej zabudowy;
- rozbudowa infrastruktury technicznej, przede wszystkim pełne wyposażenie wsi w sieć kanalizacji sanitarnej i niezbędną sieć gazową;
- rozwój infrastruktury społecznej, przede wszystkim w zakresie oświaty, kultury, sportu i rekreacji.

Cele określone dla całości gminy Lisewo:

- rozwój funkcji rolniczych na terenach o najwyższej przydatności dla rolnictwa;
- rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu lokalnego środowiska przyrodniczego i wykorzystaniu miejscowych walorów kulturowych;
- zabezpieczenie terenów inwestycyjnych, w tym dla budownictwa mieszkaniowego, z zapewnieniem wyposażenia w infrastrukturę techniczną;
- ochrona terenów o walorach przyrodniczo-krajobrazowych;
- powiększenie zasobów leśnych na gruntach o najniższej przydatności rolniczej;
- poprawa stanu sieci dróg;
- rozbudowa infrastruktury technicznej w dostosowaniu do lokalnych możliwości i potrzeb m.in.: doprowadzenie do pełnego zrównoważenia bilansu zużycia wody z ilością odprowadzanych i oczyszczanych ścieków - budowa i rozwój sieci kanalizacji sanitarnej (priorytet dla terenów o skoncentrowanej zabudowie mieszkaniowej) oraz budowa oczyszczalni przyzagrodowych (zabudowa rozproszona), objęcie wszystkich mieszkańców (gospodarstw domowych) systemem zbiórki odpadów komunalnych;
- zwiększenie zasobów wodnych poprzez wykorzystanie istniejących możliwości małej retencji (małe zbiorniki wodne) oraz ochronę śródpolnych oczek wodnych, stawów;
- ochrona terenów naturalnej retencji gruntowej (łąki, ewentualnie torfowiska);
- opracowanie i wdrożenie programu usunięcia elementów budowlanych zawierających azbest;
- wskazanie terenów dopuszczających rozwój energetyki wiatrowej.

2. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ PRZEZNACZENIU TERENÓW

2.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna

2.1.1. Strefy funkcjonalno-przestrzenne

Wyniki analizy uwarunkowań ponadlokalnych i wewnętrznych gminy we wszystkich rozpatrywanych sferach oraz założone cele rozwoju przyjęte w strategii gminy, przełożone na cele zagospodarowania przestrzennego w niniejszym studium wykazały, iż opracowanie obecne wprawdzie generalnie honoruje główne kierunki rozwoju przestrzennego gminy opisane w dotychczas obowiązującym studium, ale zdecydowanie zmienia zasady rozwoju oraz charakter i formę zapisu ustaleń tego studium.

Uwzględniając powyższe warunki, na obszarze gminy Lisewo wyznacza się następujące trzy zasadnicze strefy funkcjonalno-przestrzenne, charakteryzujące się czytelną specyfiką w wyodrębnionych obszarach – wykazującą podobieństwa na każdym z wyznaczonych terenów i wymagających podobnych działań, adekwatnych do istniejących uwarunkowań, występujących problemów i założonych kierunków rozwoju:

- **STREFĘ „A” – koncentracji zabudowy i zagospodarowania terenu**, obejmującą centralną część gminy, w której wyróżniono dwa odrębne obszary strefy: „**A1 Lisewo**”, obejmującą części sołectw Lisewo, Mgoszcz i Malankowo oraz „**A2 Kornatowo**”, obejmującą części sołectw Lisewo Kornatowo Błachta i Pniewite;
- **STREFĘ „B” – rolniczo-osadniczą**, obejmującą środkową część gminy okalającą dwa obszary strefy A, tworzącą swobodnie ukształtowane pasmo w korytarzu drogi wojewódzkiej nr 548, obejmującą części sołectw Mgoszcz, Malankowo, Lisewo, Pniewite, Krusin, Linowiec, Wierzbowo, Kamlarki, Tytlewo, Bartlewo, Błachta, Kornatowo, Strucfoń, Lipienek i Drzonowo;
- **STREFĘ „C” – rolniczo-ekologiczną**, w której wyróżniono dwa odrębne obszary strefy: „**C1 północny**”, obejmujący sołectwa i części sołectw Piątkowo, Krajęcín, Chrusty, Malankowo, Pniewite, Lisewo, Krusin i Linowiec oraz „**C2 południowy**”, obejmujący sołectwa i części sołectw Bartlewo, Błachta, Kornatowo, Lipienek i Strucfoń.

Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy Lisewo sformułowano w dostosowaniu do tych stref funkcjonalno-przestrzennych, spójnych pod względem

istniejącego zagospodarowania oraz przeznaczenia pod funkcje wynikające z ich predyspozycji i lokalnego zapotrzebowania. Określona w ten sposób projektowana struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy, wytycza zakres optymalnych przekształceń lub kontynuację i rozwój dotychczasowych funkcji, przede wszystkim w zakresie mieszkalnictwa i usług, oraz rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Szczególnie istotne dla rozwoju gminy są funkcje rolnicze i związane z obsługą rolnictwa oraz gospodarcze, stale rozwijające się, skutkujące stopniowym utrwalaniem charakteru gminy.

Z uwagi na zróżnicowanie poszczególnych stref zarówno pod względem istniejącego sposobu zagospodarowania, jak i dalszego rozwoju, w projekcie studium przyjęto indywidualne ustalenia zasad zagospodarowania dla poszczególnych stref. Zasady zagospodarowania w strefach uwzględniają dopuszczenia i ograniczenia zmian zagospodarowania terenu i powinny być traktowane jako wytyczne przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na tych obszarach.

2.1.2. Charakterystyka stref funkcjonalno-przestrzennych

Strefa A - koncentracji zabudowy i zagospodarowania terenu: stanowi dwa rdzenie rozwojowe gminy: A1 Lisewo, jako obszar podstawowy strefy oparty o miejscowość gminną i istniejący węzeł autostradowy „Lisewo” oraz A2 Kornatowo, jako obszar wspomagający strefy wielofunkcyjnej. Strefa została wyznaczona na dwóch obszarach zurbanizowanych wraz z obszarami przylegającymi do wsi Lisewo i Kornatowo.

Strefa B - rolniczo-osadnicza: jest to zasadnicza rolnicza przestrzeń produkcyjna gminy Lisewo oraz podstawowa przestrzeń osadnicza gminy związana bezpośrednio z obsługą produkcji rolnej. Położona jest w centralnej, największej części gminy. Zajmuje obszar o najlepszych warunkach fizjograficznych i glebowych dla rozwoju rolnictwa. Podlegać powinna możliwie maksymalnej ochronie przed przeznaczeniem na cele nierolnicze.

Zagrożenia środowiska przyrodniczego w tym obszarze wiążą się z nierozwiązaną sferą gospodarki ściekowej oraz chemizacją w rolnictwie. Zagrożone są zwłaszcza wody powierzchniowe i gruntowe – zagrożenie to potęguje bezleśny charakter obszaru. Wprowadzanie zadrzewień śródpolnych wskazane jest w granicach całej strefy B.

Strefa C - rolniczo-ekologiczna: stanowi północne pasmo **C1** oraz południową część **C2** obszaru gminy Lisewo, które wypełniają grunty rolne o dobrej bonitacji gleb. Strefa została wyznaczona na obszarach o podwyższonej wartości przyrodniczej i niewielkim zaludnieniu. Jest to strefa o największej ilości różnych form atrakcyjnych środowiskowo, w tym oczek wodnych i mokradeł. Jest to również strefa pożądanych zalesień i zadrzewień - występują dogodne warunki do rozwoju agroturystyki. Granice strefy mają charakter orientacyjny, ujmujący możliwie wszystkie formy atrakcyjne środowiskowo, wskazane w studium do ochrony, lub ukierunkowanego kształtowania.

2.2. Założenia do zasad gospodarowania przestrzenią i kierunków zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Zadania ponadlokalne celu publicznego wraz z zadaniami o znaczeniu lokalnym stanowią główny instrument realizacji polityki przestrzennej gminy z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, rozumianej jako utrzymywanie względnej równowagi funkcjonalno-przestrzennej między ekologiczną, społeczną i ekonomiczną sferą rozwoju gminy.

Założenia do zdefiniowania zasad zagospodarowania przestrzennego i kierunków zmian w wyznaczonych strefach opierają się na następujących przesłankach:

Strefa A – koncentracji zabudowy i zagospodarowania terenu: obszar aktywizacji społeczno-gospodarczej, złożony z dwóch części. Kluczowy obszar, w znacznym stopniu decydujący o powodzeniu rozwoju gospodarczego gminy, stanowiący ofertę inwestycyjną głównie dla inwestorów zewnętrznych. Obszar w którym należy ograniczać intensywną hodowlę wywołującą uciążliwość i ograniczenia dla funkcji mieszkaniowych. Tereny kontynuacji zabudowy objęte są priorytetem wyposażenia w infrastrukturę techniczną stanowiącego zobowiązanie publiczno-prawne gminy z tytułu przepisów ustawy o samorządzie gminnym oraz dyrektywy „ściekowej” UE (91/271/EWG). Warunkiem inwestowania na ww. obszarach jest wyprzedzająca lub równoległa budowa systemu kanalizacji sanitarnej. Niezwykle istotna jest również budowa obwodnicy miejscowości Lisewo w ciągu drogi wojewódzkiej nr 548.

Strefa B - rolniczo-osadnicza: Obszar wsparcia aktywizacji gospodarczej, szczególnie związanej z rolnictwem. Dominującą funkcją strefy jest rolnictwo oparte na glebach o

wysokiej przydatności do prowadzenia wszechstronnej gospodarki rolnej. W zagospodarowaniu tych obszarów należy kontynuować prowadzenie polityki przestrzennej zgodnej z obecnymi celami rozwoju gminy w poszczególnych dziedzinach. Niezbędne jest dalsze regulowanie stosunków wodnych na obszarach rolnych.

Droga wojewódzka nr 548 (docelowo w klasie G) poprzez przebudowane skrzyżowania i wyodrębniony ruch pieszo-rowerowy, powinna być obecnie i w przyszłości motorem napędowym poprawy warunków życia mieszkańców. Na obszarach zurbanizowanych i możliwych do zabudowy wzdłuż projektowanej drogi w klasie G, obowiązuje obsługa komunikacyjna po obu jej stronach, jedynie poprzez wykorzystanie istniejących skrzyżowań i zjazdów indywidualnych.

Strefa rolniczo-osadnicza predysponowana jest do dalszego rozwoju rolnictwa i funkcji związanych z obsługą rolnictwa. Dopuszcza się zabudowę i zagospodarowanie związane z obsługą drogi i ruchu na drodze wojewódzkiej. Należy unikać lokalizowania nowej zabudowy zagrodowej w oddaleniu większym niż 30 m od gminnych i powiatowych dróg obsługujących. Proponowane kierunki zmian struktury funkcjonalnej, rozwoju i zagospodarowanie pozostałych terenów ilustruje mapa kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Na terenie strefy dopuszczalna jest lokalizacja elektrowni (siłowni) wiatrowych o mocy powyżej 100 kW. Wytypowane – uwzględniające ograniczenia lokalne związane z istniejącą zabudową mieszkaniową w tym siedliskową w otoczeniu, dogodne lokalizacje elektrowni wiatrowych należy uznać również za najkorzystniejsze lokalizacje dla nowych obiektów telefonii komórkowej.

Dla zwiększenia odporności na degradację, w tym i ochronę przed zagrożeniem erozją wietrzną, niezbędne są daleko idące zadrzewienia i zalecane zalesienia.

Strefa C – rolniczo-ekologiczna: docelowo w programie ekologicznym gminy i w bieżących działaniach należy poszukiwać rozwiązań przeciwdziałających zagrożeniom zdefiniowanym w uwarunkowaniach i w opisie problemów środowiska przyrodniczego strefy. Najcenniejszymi walorami strefy są wartości przyrodnicze.

Dominująca funkcja strefy – ekologiczna, związana jest z dotychczasowym użytkowaniem – proponuje się ją wzmocnić poprzez dolesienia i wzmocnienie form ochrony terenów atrakcyjnych przyrodniczo. Możliwe i zalecane rozwijanie funkcji turystycznych

(agroturystyka). Ograniczone predyspozycje do zagospodarowania turystycznego mają ponadto tereny w pobliżu istniejących jezior. Ponieważ turystyka, zwłaszcza ekoturystyka, stać się może siłą napędową ekorozwoju, wymaga ona ingerowania zapobiegającego degradacji środowiska.

Problemem ekologicznym w strefie „C” jest zagrożenie erozyjne gruntów erozją wietrzną. Zabezpieczenia powinny zmierzać w kierunku zalesień i zadrzewień.

Gmina Lisewo z racji swego położenia, korzystnych warunków przyrodniczo-klimatycznych, znacznych powierzchni dobrych gleb, mało zdegradowanego środowiska, a ponadto dobrze rozwiniętej miejscowości gminnej i wartościowych zasobów kulturowych, posiada predyspozycje do rozwoju w trzech zasadniczych kierunkach: gospodarczym (związany z węzłem autostradowym), rolniczym i rolniczo-ekologicznym (z uzupełniającym kierunkiem obsługi tranzytowego ruchu turystycznego).

W gminie Lisewo istnieją dobre warunki do rozwijania wysokodochodowej gospodarki rolnej opartej o tzw. rolnictwo zintegrowane o wysokiej kulturze i technologii oraz innych dziedzin działalności gospodarczej, z zachowaniem wymogów ochrony środowiska, w tym:

- przetwórstwa rolno-spożywczego produktów rolnych o wysokiej jakości;
- usług w zakresie magazynowania i przechowywania płodów rolnych oraz materiałów i sprzętu do produkcji rolnej, z wykorzystaniem nieczynnych obiektów hodowlanych i magazynowych;
- handlu i usług w zakresie obsługi tranzytowego ruchu przejazdowego oraz sezonowego ruchu turystycznego (wzdłuż autostrady – istniejące miejsca obsługi podróżnych i drogi wojewódzkiej nr 458).

2.3. Zasady gospodarowania przestrzenią i kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Na podstawie omówionych założeń, wyznacza się następujące zasady zagospodarowania w poszczególnych strefach:

Strefa A - koncentracji zabudowy i zagospodarowania terenu:

- dalszy rozwój wielofunkcyjny z preferowaniem zasady koncentracji przestrzennej oraz dopuszczeniem uzupełnień funkcjami wzajemnie nie kolidującymi, wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną;
- dalszy rozwój wielofunkcyjny z zachowaniem ukształtowanych i wskazanych w studium funkcji mieszkaniowych, produkcyjnych, a także usługowych, magazynowych, obsługi rolnictwa itp. w nawiązaniu do funkcji dotychczasowych, jak również kontynuacja funkcji w obrębie przyległej strefy wielofunkcyjnej w Lisewie, ze szczególnym zwróceniem uwagi na ograniczony wpływ negatywnego oddziaływania na środowisko, wyposażenie w infrastrukturę techniczną i estetykę zabudowy;
- możliwość utrwalania oraz przebudowy i rozbudowy zabudowy i funkcji istniejących, z wyjątkiem imiennie wyszczególnionych w ustaleniach studium;
- w terenach wskazanych pod zabudowę i kontynuację zabudowy produkcyjno-usługowej dopuszczalność wprowadzania działalności wymagającej lub mogącej wymagać sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko;
- racjonalne wykorzystanie rezerw terenowych dla nowych inwestycji, z uwzględnieniem przepisów odrębnych;
- możliwość lokalizacji w strefie nowej zabudowy mieszkaniowej oraz nowych funkcji produkcyjnych, magazynowych, logistycznych, urządzeń produkujących energię ze źródeł odnawialnych i usług pod warunkiem, iż są nieuciążliwe, lub o ograniczonej uciążliwości dla środowiska i nie kolidują z zabudową już istniejącą, przewidzianą do zachowania;
- dopuszczalność wprowadzania funkcji mieszkaniowych w terenach działalności gospodarczej, pod warunkiem jej ochrony przed uciążliwością wynikającą z tej działalności, i działalności występujących w bezpośrednim sąsiedztwie;
- dopuszczenie w strefie, szczególnie w jej części A1, nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej;

- uwzględnianie w zagospodarowaniu strefy i wprowadzaniu nowych inwestycji, zieleni izolacyjnej i urządzonej oraz towarzyszącej innym przeznaczeniom;
- rozwój nowych funkcji nie może kolidować z zasadami ochrony istniejącego układu przestrzennego wsi Lisewo;
- możliwość lokalizacji urządzeń telekomunikacji;
- dopuszczalność lokalizacji wielko powierzchniowych obiektów logistycznych i usługowo-handlowych w strefie oddziaływania węzła autostradowego.

Strefa B - rolniczo-osadnicza:

- utrzymanie jako wiodącej dotychczasowej funkcji rolniczo-osadniczej obszaru, ze szczególnym uwzględnieniem możliwie maksymalnej ochrony gruntów o wysokiej przydatności rolniczej;
- ochrona nieużytków (istniejących niewielkich zbiorników wodnych i cieków, terenów podmokłych, zadrzewień śródpolnych) oraz zabytkowych parków i innego rodzaju zieleni, jako szczególnie cennych dla zachowania różnorodności biologicznej lokalnego środowiska przyrodniczego i kulturowego;
- możliwość zachowania i utrwalania lub wymiany istniejącej zabudowy zagrodowej i związanej z obsługą rolnictwa;
- dopuszczalność lokalizowania nowej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej – nawiązującej usytuowaniem do zabudowy istniejącej;
- ograniczanie rozpraszania zabudowy z równoczesnym jej koncentrowaniem w istniejących już zespołach zabudowy, a także wzdłuż dróg gminnych i powiatowych;
- możliwość lokalizacji usług i działalności gospodarczej, z wyłączeniem działalności wymagającej sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko, za wyjątkiem infrastruktury technicznej;
- eliminowanie sytuacji i rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych, wymagających budowy nowych zjazdów indywidualnych bezpośrednio z drogi wojewódzkiej;
- zapewnienie wyposażenia zabudowy w infrastrukturę techniczną i umożliwienie jej prawidłowego funkcjonowania;
- możliwość lokalizacji urządzeń telekomunikacji;
- możliwość lokalizacji urządzeń i systemów do produkcji energii ze źródeł odnawialnych (OZE), w tym dopuszczenie lokalizacji elektrowni wiatrowych o

mocy powyżej 100 kW w miejscach, w których nie występują kolizje określone dla tej funkcji w przepisach odrębnych i zasadach ustalonych w niniejszym studium.

Strefa C - rolniczo-ekologiczna:

- utrzymanie dotychczasowej funkcji rolniczej obszaru, ze szczególnym uwzględnieniem terenów o funkcji lokalnych ciągów ekologicznych;
- możliwość zachowania i utrwalania istniejącej zabudowy zagrodowej i związanej z obsługą rolnictwa, w tym jej rozbudową lub wymianą (z wyłączeniem ferm hodowlanych), z zastrzeżeniem stosowania proekologicznych systemów lokalnego ogrzewania i zagospodarowywania ścieków sanitarnych;
- ograniczanie rozpraszania zabudowy (możliwość wprowadzania nowej zabudowy wyłącznie w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy istniejącej), z równoczesnym zalecaniem jej „dogęszczania” w formie zespołów zabudowy oraz ciągów wzdłuż dróg gminnych i powiatowych;
- możliwość lokalizacji usług i działalności gospodarczej, z wyłączeniem działalności wymagającej lub mogącej wymagać sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko, za wyjątkiem infrastruktury technicznej;
- możliwość przekształceń istniejącej zabudowy zagrodowej na funkcje związane z agroturystyką lub rekreacją indywidualną oraz realizacji nowej zabudowy rekreacji indywidualnej;
- wyposażenie każdej zabudowy w niezbędną infrastrukturę techniczną i zapewnienie jej prawidłowego funkcjonowania;
- ochrona nieużytków (istniejących niewielkich zbiorników wodnych i cieków, terenów podmokłych, zadrzewień śródpolnych) oraz zabytkowych parków i nielicznych zalesień, jako szczególnie cennych dla zachowania różnorodności biologicznej lokalnego środowiska przyrodniczego;
- możliwość lokalizacji urządzeń i systemów telekomunikacji oraz do produkcji energii ze źródeł odnawialnych (OZE), z wykluczeniem lokalizacji elektrowni wiatrowych o mocy powyżej 100 kW;
- wprowadzanie dolesień, szczególnie na terenach o słabej przydatności rolniczej.

Na podstawie omówionych założeń i zasad, wyznacza się następujące kierunki rozwoju poszczególnych funkcji w obrębie wszystkich stref funkcjonalno-przestrzennych (A, B i C):

W zakresie rozwoju funkcji społecznych przewiduje się:

- utrzymanie obecnego i dalszy rozwój poziomu wyposażenia w infrastrukturę społeczną, w tym w strefach A i B, w zakresie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego;
- rozwój usług sportu i rekreacji poprzez budowę obiektów sportowych;
- rozwój usług agroturystycznych głównie w strefie C;
- rozwój usług kulturalnych i opieki zdrowotnej w strefie A i B;
- zapewnienie rezerwy terenu na powiększenie cmentarza i budowę parkingu przy cmentarzu w strefie A.

W zakresie rozwoju funkcji mieszkaniowej przewiduje się:

- uzupełnienie oraz udostępnienie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną w Lisewie oraz w miejscowościach sołeckich: Kornatowo, Pniewite;
- wyposażanie terenów mieszkaniowych w podstawowe usługi związane z obsługą ludności.

W zakresie rozwoju funkcji gospodarczych przewiduje się:

- przeznaczenie nowych terenów do zainwestowania pod przemysł i usługi w obydwóch częściach strefy A oraz w strefie B - wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 548;
- rozwój i przekształcenie istniejących obszarów usługowo – handlowych.

W zakresie rozwoju funkcji kulturowych:

- ochrona zabytkowych obiektów i obszarów o najwyższej wartości historycznej;
- rewitalizacja i rewitalizacja zdegradowanych obiektów i obszarów o walorach zabytkowych.

W zakresie rozwoju systemu ochrony przyrody i kształtowania zieleni:

- utrzymanie istniejącej zieleni;
- powołanie nowych form prawnej ochrony przyrody;
- urządzenie terenów rekreacyjnych – zielonych;
- zachowanie terenów łąk i nieużytków jako terenów biologicznie czynnych i aktywnych przyrodniczo.

3. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

3.1. Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów zainwestowanych i przewidzianych do zainwestowania

Duży wpływ na zabudowę nie tylko mieszkaniową, ale także usługową i przemysłową ma ponadlokalny i lokalny układ komunikacyjny a mianowicie: istniejący węzeł autostradowy, droga wojewódzka nr 548 oraz poprawne nasycenie i równomierne rozłożenie systemu dróg powiatowych - tam bowiem lokuje się najwięcej zabudowy tego rodzaju. W związku z występującą tendencją do osiedlania się ludności w ośrodkach wiejskich, dalszy rozwój miejscowości w pobliżu miast powiatowych: Wąbrzeźno, Chełmno, a także Chełmża będzie się nasilał i atrakcyjnie położone wsie w gminach sąsiednich, w tym w gminie Lisewo, będą podlegały urbanizacji, co niewątpliwie będzie miało wpływ nie tylko na rozwój infrastruktury, na wzmocnienie gospodarcze gminy.

Najistotniejszym czynnikiem rozwoju będzie modernizacja systemu komunikacyjnego. Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 548 do parametrów technicznych G wraz z budową obwodnicy wsi Lisewo i ścieżki pieszo-rowerowej przyczyni się znacząco do zwiększenia płynności i bezpieczeństwa ruchu. Wywoła jednak również potrzebę ograniczenia ilości wjazdów na tę drogę i przebudowy zjazdów zachowanych. Sukcesywna przebudowa dróg powiatowych zapewni bardziej komfortowy dojazd do drogi wojewódzkiej i autostrady, a co za tym idzie sprawniejsze powiązania międzyregionalne. Wyższa klasa poszczególnych dróg utrzymanych w dobrym stanie technicznym przyczyni się do poprawy warunków jazdy dla samych mieszkańców gminy Lisewo. Kluczową rolę odgrywa tutaj droga wojewódzka nr 548, której modernizacja do klasy technicznej G na całym odcinku Stolno – Wąbrzeźno – Lipnica, znacznie ułatwi i skróci dojazd do Chełmna, Wąbrzeźna i Golubia-Dobrzynia.

Na rozwój gminy duży wpływ może mieć jej położenie geograficzne, a w związku z tym również uwarunkowania przyrodnicze.

W następstwie przeprowadzonej analizy uwarunkowań w poszczególnych strefach funkcjonalno-przestrzennych gminy Lisewo wyznaczono:

- tereny wielofunkcyjnej zabudowy i kontynuacji zabudowy mieszkaniowo-usługowej z dopuszczeniem przekształceń, uzupełnień i rehabilitacji (MU) –

obejmujące zainwestowanie, które pozwala na dalszy rozwój zabudowy, stanowiący kontynuację dotychczas ukształtowanej struktury przestrzennej wsi Lisewo i Kornatowo;

- podstawowe tereny usług publicznych (U) z możliwością przekształceń, uzupełnień i rehabilitacji;
- tereny zabudowy i kontynuacji zabudowy produkcyjno-usługowej (PU) z dopuszczeniem przekształceń i uzupełnień funkcjami wzajemnie niekolidującymi;
- tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowo-usługowej (MU), w tym usług publicznych – obejmuje obszary niezainwestowane bądź zainwestowanie w niewielkim stopniu, przeznaczone do rozwoju funkcji mieszkaniowej oraz usługowej o dopuszczalnej uciążliwości, ograniczonej do obszaru, dla którego inwestor posiada tytuł prawny;
- tereny rozwoju z przeznaczeniem na cele przemysłowe, magazynowo-składowe, logistyczne i pochodne (PU) – obejmujące tereny niezainwestowane bądź zainwestowane w niewielkim stopniu, przeznaczone do rozwoju funkcji produkcyjno-usługowej o stopniu uciążliwości wykraczającym poza granice terenu, do którego inwestor posiada tytuł prawny, z zastrzeżeniem zachowania obowiązujących przepisów odrębnych;
- tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej o wysokiej oraz średniej i niskiej przydatności rolniczej (R) z ekstensywną i rozproszoną zabudową zagrodową (MR);
- tereny rozwoju usług turystyki i rekreacji, zlokalizowane głównie w obrębie funkcjonalno-przestrzennym strefy „C”.

3.2. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów

Określa się następujące wskaźniki dotyczące zabudowy nowo wydzielanych działek na terenach o funkcji mieszkaniowo-usługowej, mieszkaniowej wielorodzinnej, mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej oraz na terenach o funkcji produkcyjno-usługowo-magazynowo-logistycznej (aktywizacji gospodarczej). Wskaźniki wyznaczone jako zasady dla całej miejscowości gminnej i gminy, wymagają uszczegółowienia na etapie

opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (powinny stanowić wytyczne przy ich sporządzaniu).

3.2.1. Wskaźniki dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej usług (MU)

- wielkość nowych działek budowlanych nie może być mniejsza niż 1000 m², z dopuszczeniem odstępstw uzasadnionych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub wynikających z obowiązujących przepisów; (dopuszcza się pomniejszenie nowo wydzielanych działek dla zabudowy mieszkaniowej bez usług, do 700 m²);
- projektowane nowe podziały geodezyjne w zakresie wielkości działek muszą umożliwiać zabezpieczenie minimum 40% powierzchni biologicznie czynnej przeznaczonej pod zieleni - wskaźnik ten nie obowiązuje w obszarze miejscowości gminnej, w terenach o zwartej zabudowie pierzejowej;
- dopuszczalna wysokość zabudowy mieszkaniowej w Lisewie – 2 kondygnacje + użytkowe poddasze, na pozostałych terenach wiejskich - 2 kondygnacje; dla rozbudowy osiedla zabudowy wielorodzinnej w Lisewie ustala się możliwość stosowania zasady kontynuacji;
- w zwartej zabudowie pierzejowej w Lisewie, wysokości nowej zabudowy lub wysokości obiektów przebudowywanych należy określać indywidualnie w układzie pierzei ulicy lub placu, przy których ma być zlokalizowany dany budynek, z zakazem tworzenia nowych dominant wysokościowych lub obiektów niższych – dopuszczalna różnica wysokości projektowanych budynków sąsiednich ½ kondygnacji;
- preferowane dachy dwu- i wielospadowe;
- projektowane podziały geodezyjne obejmujące minimum 10 działek budowlanych powinny uwzględniać drogi o szerokościach umożliwiającym zastosowanie zieleni przydrożnej;
- w obrębie działek budowlanych należy zabezpieczyć miejsca parkingowe, w minimalnych ilościach: 2 stanowiska postojowe na rodzinę (w tym miejsca w garażu) i 1 stanowisko postojowe na 30 m² powierzchni użytkowej przeznaczonej na działalność usługową;

- w uzasadnionych przypadkach, dopuszcza się zindywidualizowane wskaźniki zagospodarowania dla funkcji usługowych i produkcyjno-usługowych.

3.2.2. Wskaźniki dla terenów usługowych (U)

- projektowane nowe podziały geodezyjne w zakresie wielkości działek muszą umożliwiać zabezpieczenie minimum 20% powierzchni biologicznie czynnej przeznaczonej pod zieleń. Wskaźnik ten nie obowiązuje na małych działkach w obszarze centrum miejscowości Lisewo, w terenach o zwartej zabudowie pierzejowej;
- wysokość nowej zabudowy nie powinna przekraczać 2 kondygnacji z dopuszczeniem użytkowego poddasza;
- preferowane dachy dwu- i wielospadowe;
- w obrębie działek budowlanych należy zabezpieczyć miejsca parkingowe, w minimalnych ilościach: 2 stanowiska postojowe na 4 zatrudnionych + stanowiska postojowe dla klientów wg indywidualnych wyliczeń wynikających z rodzaju usługi. Rekomendowane wskaźniki – patrz pkt 6.1 – polityka parkingowa;
- w uzasadnionych przypadkach, dopuszcza się zindywidualizowane wskaźniki zagospodarowania dla funkcji usługowych.

3.2.3. Wskaźniki dla terenów produkcyjnych i produkcyjno-usługowych (P i P/U)

- projektowane podziały geodezyjne w zakresie wielkości działek muszą umożliwiać zabezpieczenie minimum 15% powierzchni biologicznie czynnej przeznaczonej pod zieleń;
- wysokość nowej zabudowy nie powinna przekraczać 2 kondygnacji. Dopuszcza się większe wysokości zabudowy wyłącznie wtedy, gdy wynika to z uzasadnionych potrzeb technologicznych, tj.: lokalizowanych elektroenergetycznych linii przesyłowych 400 kV, zakładów produkcyjnych, magazynowych, usługowych i in.;
- należy zabezpieczyć miejsca parkingowe, w minimalnych ilościach: 1 stanowisko postojowe na 4 zatrudnionych + miejsca postojowe dla klientów wg indywidualnych wyliczeń wynikających z rodzaju działalności gospodarczej. Rekomendowane wskaźniki – patrz pkt. 6.1 – polityka parkingowa.

3.2.4. Wskaźniki dla terenów rolnych (R), wraz z zabudową zagrodową (MR)

- możliwość budowy drugiego budynku mieszkalnego w ramach istniejącej zagrody rolnej;
- nowa zabudowa mieszkaniowa i związana z produkcją rolną, lokalizowana w obrębie istniejącej zabudowy zagrodowej musi odpowiadać zabudowie istniejącej pod względem wysokości i nachylenia połaci dachowych;
- dopuszcza się inne parametry zabudowy związanej z produkcją rolną, uzasadnione wymogami technologicznymi;
- nowa zabudowa siedliskowa może być lokalizowana w obrębie gospodarstw, których minimalna wielkość odpowiada co najmniej średniej wielkości gospodarstwa w gminie;
- ograniczenie lokalizacji zabudowy na terenach wysokoprodukcyjnych gleb.

3.2.5. Tereny wyłączone spod zabudowy

- grunty rolne I - III klasy bonitacyjnej o zwartej powierzchni przekraczającej 0.5 ha, poza strefą funkcjonalno- przestrzenną A (nie dotyczy budowy zagród rolniczych i inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – np. budowy linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Bydgoszcz-Jasiniec – Grudziądz-Węgrowo);
- obszary zagrożone erozją wodną;
- tereny o płytkim poziomie zalegania wód gruntowych;
- wody powierzchniowe;
- lasy i grunty leśne;
- tereny zieleni nieurządzonej;
- tereny wskazane do dolesienia;
- tereny cmentarzy nieczynnych;
- strefy ograniczonego użytkowania wzdłuż linii energetycznych WN - według parametrów wynikających z przepisów odrębnych.

3.2.6. Tereny o ograniczonych możliwościach zabudowy

- tereny zieleni urządzonej (ZP) - dopuszczona budowa elementów małej architektury przeznaczonej do rekreacji i wypoczynku, a na terenie parków podworskich ewentualnie inna zabudowa nawiązująca do historycznego

zagospodarowania terenu, dopuszczona przez właściwego konserwatora zabytków;

- tereny przyległe do lasów – w pasie szerokości 12 m, z uwagi na zagrożenia pożarowe;
- tereny stanowisk archeologicznych;
- tereny stref ochronnych wokół elektrowni wiatrowych w zakresie lokalizacji budynków mieszkalnych i czasowego pobytu ludzi;
- strefy ograniczonego użytkowania wzdłuż linii energetycznych SN oraz gazociągów przesyłowych wysokiego ciśnienia - według parametrów wynikających z przepisów odrębnych.

4. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK

4.1. Kształtowanie systemu przyrodniczego gminy Lisewo

Kształtowanie ekologicznej struktury przestrzennej obszaru gminy, zdeterminowanej z jednej strony przez cele rozwoju gminy, a z drugiej przez uwarunkowania (możliwości, predyspozycje i ograniczenia) wynikające z oceny stanu istniejącego, wymaga ustalenia priorytetów dla wymogów kształtowania i ochrony środowiska w zagospodarowaniu przestrzennym z uwagi na zróżnicowane zasoby przyrodnicze oraz niejednorodną skalę zagrożeń środowiska, jak również z uwagi na różne funkcje i zróżnicowane predyspozycje do rozwoju poszczególnych obszarów funkcjonalno - przestrzennych na terenie gminy wiejskiej o zdecydowanie przeważającym rolniczym użytkowaniu gruntów.

Gmina Lisewo jest położona poza obszarami prawnej ochrony przyrody i krajobrazu oraz poza obszarami ochronnymi Natura 2000. Jest położona także poza korytarzami ekologicznymi o randze międzynarodowej, krajowej i regionalnej.

Na system przyrodniczy gminy Lisewo składa się zespół dolin wód roztopowych i zagłębień wytopiskowych, które jednak nie mają ciągłości przestrzennej i nie umożliwiają funkcjonowania na tym terenie powiązanego zespołu ciągów ekologicznych. W skład systemu przyrodniczego wchodzi przede wszystkim rynny jeziorne: jezior Bartlewskiego i Pniewite, dolin wód roztopowych: Strugi Żaki i Strugi Sadzkiej oraz zagłębień wytopiskowych, w tym głównie Jeziora Kornatowskiego i dawnego Jeziora Zamkowego w części południowej oraz szeregu mniejszych rozmieszczonych nieregularnie na całym obszarze gminy Lisewo. Aby zachować znaczenie przyrodnicze tych terenów należy zapewnić retencję wód jezior i stabilizację ich lustra wody, użytkowanie den i zboczy zagłębień wytopiskowych, dolin wód roztopowych i rynien polodowcowych jako trwałe użytki zielone bądź jako nieużytki. Ze względu na brak ciągłości przestrzennej pomiędzy ogniwami lokalnego systemu ekologicznego, przestrzenie między nimi należy maksymalnie wzbogacać w elementy zieleni, preferować trwałe użytki zielone, a tereny o niskiej przydatności rolniczej zalesiać.

Obszary rynien polodowcowych w których znajdują się jeziora: Bartlewskie i Pniewite oraz zagłębienia wytopiskowe, którego dno wypełnia Jezioro Kornatowskie, ze względu na walory przyrodniczo-krajobrazowe powinny być w jak największym stopniu

zachowane jako tereny o niskiej intensywności zabudowy, o ekstensywnych formach zagospodarowania. Dopuścić tam można lokalizację indywidualnych form rekreacji oraz ogólnodostępnych usług turystycznych. Możliwa jest również lokalizacja zabudowy mieszkaniowej na dużych działkach oraz nieuciążliwych usług.

W szczególności należy maksymalnie zachowywać wszystkie tereny stanowiące powierzchnię aktywną przyrodniczo (lasy, zadrzewienia, użytki zielone, podmokłości, nieużytki rolnicze), a zainwestowanie ograniczyć do ekstensywnych form zabudowy, z ograniczeniem wszelkich inwestycji infrastrukturalnych. Na terenach o płytkim poziomie zalegania wód gruntowych należy unikać lokalizacji obiektów kubaturowych, w szczególności z rozbudowaną infrastrukturą techniczną. Należy maksymalnie ograniczyć przekształcenia powierzchni ziemi, odstąpić od zagospodarowywania nieużytków, pomnażać zasoby zieleni, unikać zmian użytkowania gruntów leśnych na nieleśne, łąkowych na orne, prowadzić działania renaturalizacji akwenów przez retencjonowanie wody oraz zachować przepływy we wszystkich ciekach i rowach. Wzdłuż wszystkich dróg publicznych należy uzupełniać i tworzyć szpalery zieleni o funkcji ochronnej i izolacyjnej.

4.2. Obszary i obiekty przyrodnicze podlegające ochronie, w tym projektowane formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Lisewo nie występują obszary prawnie chronione ustanowione w oparciu o przepisy ustawy o ochronie przyrody. Nie ma tu rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu i użytków ekologicznych. Nie występują tu także obszary sieci ekologicznej Natura 2000. Z tego tytułu nie obowiązują tu żadne zakazy i reżimy ochronne wynikające z prawnej ochrony przyrody i krajobrazu.

Najbliższy obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Dolina Dolnej Wisły” znajduje się w odległości około 9 km na północny-zachód od granic gminy. Dolina Dolnej Wisły jest ostoją ptasią o randze europejskiej. Występują tutaj co najmniej 44 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 4 gatunki ptaków migrujących i zimujących z Polskiej Czerwonej Księgi. Jednak ze względu na odległość terenu gminy Lisewo od tego obszaru zmiany zagospodarowania przestrzennego w gminie nie spowodują negatywnych oddziaływań na chronione gatunki ptaków i ich siedliska. Najbliższy specjalny obszar ochrony siedlisk „Zbocza Płutowskie” (o statusie obszaru „mającego znaczenie dla Wspólnoty”) znajduje się w odległości około 9 km na zachód. Planowane zmiany zagospodarowania

terenu gminy Lisewo również nie będą miały wpływu na ochronę obszaru „Zbocza Płutowskie”.

Na obszarze gminy Lisewo nie planuje się utworzenia żadnych rezerwatów przyrody. Nie ma tu walorów przyrodniczych, które pozwoliłyby ustanowić tą formę ochrony przyrody. Nie planuje się tu także utworzenia parku krajobrazowego ani obszaru chronionego krajobrazu. Walory przyrodnicze, krajobrazowe, historyczne i kulturowe nie upoważniają do zaproponowania tych form ochrony na terenie gminy Lisewo.

Ochroną objęto natomiast kilka pomników przyrody. Celem ochrony pomników przyrody jest zachowanie tworów przyrody o szczególnej wartości naukowej, kulturowej i historycznej, odznaczających się indywidualnymi i niepowtarzalnymi cechami. Na terenie gminy znajdują się następujące pomniki przyrody: dąb szypułkowy rosnący w parku we wsi Mgoszcz, skupienie 3 drzew: 2 dęby szypułkowe oraz jesion wyniosły rosnące w parku we wsi Mgoszcz, głąz narzutowy znajdujący się na działce ewidencyjnej nr 38 we wsi Kornatowo, dąb szypułkowy rosnący w parku we wsi Błachta, miłorząb dwukłapowy rosnący w parku we wsi Tytlewo, lipa drobnolistna rosnąca się w parku we wsi Wierzbowo, skupienie 2 drzew: buk pospolity oraz jesion wyniosły rosnące w parku we wsi Mgoszcz, skupienie 5 dębów szypułkowych rosnących w parku we wsi Bartlewo. W stosunku do ww. drzew obowiązuje ochrona polegająca na stosowaniu zakazów: wycinania, niszczenia lub uszkodzenia drzew, zrywania pączków, kwiatów, owoców i liści, zanieczyszczania terenu i wzniesienia ognia w pobliżu drzew, umieszczania tablic, napisów i innych znaków, wchodzenia na drzewa, wznoszenia budowli w pobliżu drzew. W stosunku do głązu narzutowego zabrania się m.in. uszkodzenia głązu, wznoszenia budowli i prowadzenia instalacji w jego sąsiedztwie.

Na terenie gminy Lisewo nie planuje się obecnie utworzenia nowych pomników przyrody. Jednak dopuszcza się możliwość rozpoznania nowych cennych przyrodniczo tworów przyrody (np. drzew, głązów narzutowych, itp.) w wyniku prowadzonych przyrodniczych badań inwentaryzacyjnych. Decyzję w tym zakresie (o uznaniu za pomnik przyrody) podejmuje rada gminy w drodze uchwały.

Na terenie gminy Lisewo nie zostały dotychczas uznane prawnie żadne użytki ekologiczne. Celem ochrony tej formy ochrony przyrody jest zachowanie pozostałości naturalnych ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk. Na terenie gminy takie kryteria spełniają przede wszystkim tereny bagien, mokradeł i podmokłości na obszarze wysoczyzny morenowej użytkowanej

przeważnie rolniczo, o dużym stopniu różnorodności biologicznej, zajmujące dna zagłębień wytopiskowych: rozległe bagno zajmujące dno dawnego Jeziora Zamkowego we wsi Lipienek, bagno na północny-wschód od Drzonowa, oczko wodne z podmokłościami między Bartlewem a Krusinem, bagno z oczkiem wodnym w Krusinie, bagno na północ od Linowca, bagno na wschód od Piątkowa.

Decyzję o uznaniu danego obszaru za użytek ekologiczny podejmuje rada gminy (Rada Gminy Lisewo) po uzgodnieniu z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, po uzyskaniu zgody właściciela lub zarządcy gruntów i po przeprowadzeniu konsultacji społecznych. Ochrona użytków ekologicznych polega na wprowadzeniu zakazów m.in.: pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzenia drzew i innych roślin, wysypywania i wylewania odpadów oraz innych nieczystości, zmiany stosunków wodnych, wydobywania minerałów i torfu, niszczenia gleby oraz zmiany sposobu jej użytkowania.

4.3. Zasady ochrony powierzchni ziemi

Jako działania w zakresie ochrony powierzchni ziemi na terenie gminy Lisewo należy wymienić:

- unikanie wszelkich prac makroniwelacyjnych na terenach przekształcanych pod zabudowę,
- zalecanie wysokich wskaźników powierzchni biologicznie czynnej dla terenów przeznaczanych pod zabudowę z ograniczaniem powierzchni trwale utwardzonych,
- unikanie lokalizacji zabudowy bądź urządzeń infrastruktury technicznej na obszarach wysokich skarp terenowych np. pagórków i wzgórz morenowych, stref krawędziowych rynien polodowcowych i dolin wód roztopowych,
- likwidację wszystkich „dzikich” wyrobisk poeksploatacyjnych oraz ich rekultywację przez przywrócenie do użytkowania leśnego lub rolnego, a także przez tworzenie w ich obrębie skupisk zieleni bez dodatkowych działań w zakresie niwelacji terenu,
- likwidację i rekultywację wszystkich „dzikich” wysypisk śmieci.

Tereny użytkowane rolniczo na terenie całej gminy są podatne w różnym stopniu na procesy erozyjne, przede wszystkim erozji wietrznej. Głównie dotyczy to gleb o luźnym składzie skały macierzystej (piaski). Zjawisko to polega na wywiewaniu materii próchnicznej z gleby, nasila się na terenach pozbawionych roślinności, zadrzewień i zakrzewień oraz miedz. Na terenie gminy Lisewo zagrożenie erozją wietrzną gleb w największym stopniu dotyczy jej północnej części na terenie wsi: Pniewite, Piątkowo i Linowiec. W tym rejonie na powierzchni zaznacza się znaczny udział sypkich luźnych utworów piaszczystych. Ograniczenie procesów erozyjnych jest możliwe głównie przez wprowadzanie różnopoziostkowej zieleni. Warto zauważyć, że procesy erozyjne są najsilniejsze na terenach użytkowanych jako grunty orne. Użytkowanie gruntów jako trwałe użytki zielone powoduje osłabienie natężenia procesów erozyjnych.

Natomiast w strefach krawędziowych dolin i rynien, w szczególności w rejonie Pniewitego i Linowca oraz w otoczeniu głębokiego obniżenia wytopiskowego Jeziora Kornatowskiego występują procesy erozji wodnej powierzchniowej i wąwozowej, polegające na wymywaniu wierzchnich warstw gleby na terenach o wysokich spadkach. Głównym działaniem w zakresie przeciwdziałania erozji wodnej powierzchniowej i wąwozowej jest umacnianie skarp terenowych roślinnością, przede wszystkim drzewami i krzewami.

4.4. Zasady ochrony powietrza atmosferycznego

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniem niezbędne jest stopniowe eliminowanie tradycyjnych systemów ogrzewania i zastępowanie ich paliwami ekologicznie czystymi lub alternatywnymi: kolektory słoneczne, biomasa, ogrzewanie olejowe, gazowe, pompy ciepła. Modernizacje te powinny w pierwszej kolejności objąć obiekty użyteczności publicznej np. urzędy, szkoły, ośrodek zdrowia, jak również osiedla mieszkaniowe i zakłady produkcyjno-rzemieślnicze. Wszystkie nowo powstające inwestycje powinny być obligatoryjnie wyposażone w proekologiczne źródła energii, a preferować należy systemy zbiorcze zamiast indywidualnych. Preferencje w tym zakresie powinny mieć obiekty znajdujące się na terenie wsi gminnej Lisewo ze względu na nagromadzenie instalacji tradycyjnych palenisk domowych oraz dużą koncentrację zabudowy. Tzw. „niska emisja” jest szczególnie uciążliwa, gdyż większość zabudowy

mieszkaniowej i zagrodowej posiada własne źródła ciepła przeważnie bazujące na paliwach tradycyjnych (węgiel, miął węglowy, drewno).

Należy ograniczyć również lokalne emisje zanieczyszczeń powstające w zakładach produkcyjnych i rolnych, w tym także ograniczyć emisje złowne (odory) z ferm tuczu zwierząt i zakładów przetwórstwa rolnego.

4.5. Zasady ochrony zasobów wodnych, w tym ich jakości

Gmina Lisewo nie posiada w pełni uregulowanej gospodarki ściekowej. Obecnie skanalizowany jest tylko w dużej części teren wsi gminnej Lisewo, a pozostałe miejscowości nie posiadają kanalizacji sanitarnej. Wykonano dotychczas 153 przyłącza. Pozostałe miejscowości są nieskanalizowane. Ścieki bytowo-gospodarcze gromadzone są w większości w zbiornikach bezodpływowych i okresowo wywożone do gminnej oczyszczalni. Funkcjonująca komunalna oczyszczalnia ścieków z punktem zlewnym o przepustowości 376 m³/d znajduje się na terenie wsi gminnej Lisewo. Wykorzystana jest obecnie w około 30%. Należy zauważyć, że jej przepustowość jest w stanie zapewnić oczyszczenie wszystkich ścieków ze wsi Lisewo i sąsiednich dużych wsi: Kornatowo i Pniewite, a także Lipienek, Krusin i Kamlarki. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej, jak najbardziej uzasadniona ze względów ekologicznych, będzie realizowana w miarę możliwości finansowych.

Na terenach wsi o zabudowie rozproszonej o niewielkiej liczbie mieszkańców należy preferować indywidualne oczyszczalnie przyzagrodowe. Należy jednak zaznaczyć, że na obszarze gminy Lisewo sfera gospodarki komunalnej jest raczej niewielkim źródłem zanieczyszczeń wód. Zlewnia Strugi Żackiej została uznana za obszar szczególnie narażony, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych do wód należy ograniczyć. Na terenie gminy Lisewo wymieniony obszar obejmuje tereny wsi: Bartlewo, Błachta, Kamlarki, Kornatowo, Krusin, Linowiec, Lipienek, Lisewo, Strucfoń, Tytlewo, Lisewo i Wierzbowo.

W celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych Rozporządzeniem nr 5/2008 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku z dnia 4 września 2008 r. wprowadzono program działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszaru szczególnie narażonego nr 2 w regionie wodnym Dolnej Wisły. Program ten formułuje w szczególności podstawowe kierunki i zakres działań niezbędnych do przywracania standardów jakości środowiska. Wyznacza następujące kierunki działań:

- 1) poprawę praktyki rolniczej, obejmującą środki zaradcze związane z gospodarką gruntami oraz ze zmianą gospodarowania nawozami w zakresie magazynowania, składowania, stosowania nawozów naturalnych, organicznych i mineralnych w gospodarstwach rolnych;
- 2) podejmowanie działań edukacyjnych i doradczych dla gospodarstw rolnych, w zakresie dobrych praktyk rolniczych;
- 3) kontrolę wypełniania przez rolników obowiązków wynikających z programu;
- 4) monitoring skuteczności programu:
 - a) monitoring stanu rolnictwa,
 - b) monitoring wód;
- 5) pomoc rolnikom w realizacji obowiązkowych środków zaradczych.

W Rozporządzeniu określono obowiązki organów samorządu terytorialnego szczebla gminnego (w Lisewie, Stolnie i Papowie Biskupim), które polegają na:

- organizacji spotkań informacyjnych (po 1 w każdej gminie),
- prowadzenia monitoringu rolnictwa w gminie (dane statystyczne dotyczące struktury gospodarstw, poziomu i skali produkcji roślinnej i zwierzęcej) na koniec każdego roku,
- przygotowanie list gospodarstw do przeprowadzenia identyfikacji i ustalenia rejestru gospodarstw mogących stanowić istotne źródło emisji azotu do wód zanieczyszczonych lub zagrożonych zanieczyszczeniem,
- powołanie komisji i zorganizowanie jej spotkania w UG (z udziałem przedstawicieli Kujawsko-Pomorskiej Izby Rolniczej, Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Urzędu Gminy) w celu ostatecznego komisyjnego ustalenia rejestru gospodarstw,
- zbieranie ankiet i analiz danych opracowanych przez KPODR na ich podstawie przez KPODR, niezbędnych do raportowania , wyników kontroli prowadzonej przez WIOŚ (ich gromadzenie, przechowywanie),
- organizacja 2 szkoleń (merytoryczna obsługa KPODR) rocznie dla rolników na temat programu działań dla rolników objętych rejestrem,

- opracowywanie i przekazywanie sprawozdań do RZGW z podejmowanych działań.

4.6. Zasady ochrony akustycznej

Przez obszar gminy Lisewo prowadzi autostrada A-1 i droga wojewódzka nr 548 relacji Stolno – Wąbrzeźno – Pląchoty. Na drogach tych ze względu na największe natężenie ruchu pojazdów panują największe uciążliwości akustyczne. Droga wojewódzka przebiega równoleżnikowo przez teren gminy Lisewo na odcinku 11,2 km. Na tej drodze według pomiarów z 2005 r. na odcinku Stolno – Lisewo średnie dobowe natężenie ruchu pojazdów wynosiło 1367 pojazdów. Na odcinku Lisewo – Wąbrzeźno średnie dobowe natężenie ruchu wyniosło w 2005 r. 1485 pojazdów. Natężenie ruchu pojazdów wykazuje tendencję wzrostową, co potwierdzają pomiary z 2010 r., gdy na odcinku drogi wojewódzkiej Stolno – Lisewo zanotowano średnio w ciągu doby 2196 pojazdów. Na odcinku Lisewo – Wąbrzeźno zanotowano 2155 pojazdów. W porównaniu z 2005 r. nastąpił więc znaczny wzrost natężenia ruchu pojazdów, a tym samym zwiększył się stopień uciążliwości drogi dla mieszkańców terenów leżących przy niej, zwłaszcza wsi gminnej Lisewo. Po oddaniu do eksploatacji odcinka autostrady A-1 wraz z węzłem „Lisewo” w dniu 14.11.2011 r. zmieniły się zasadniczo warunki akustyczne gminy - powstało nowe źródło emisji hałasu: autostrada A-1. Na znacznej części odcinka autostrady prowadzącego przez teren gminy Lisewo zostały już wykonane ekrany akustyczne, jednak jeśli wykonywane pomiary poziomów dźwięku wykażą przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu, konieczne będzie uzupełnienie budowy kolejnych ekranów. Także po oddaniu do użytkowania węzła drogowego „Lisewo” wzrosło natężenie ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 548, a tym samym wzrósł poziom emisji hałasu. W związku z tym pilnym zadaniem będzie realizacja obwodnicy Lisewa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 548. Pozwoli to na eliminację uciążliwych emisji hałasu z drogi oraz na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego. Już obecnie skrzyżowanie drogi wojewódzkiej w centrum Lisewa z drogami powiatowymi z kierunku Lipienka i Malankowa stwarza poważne niebezpieczeństwo, zarówno dla pieszych, jak i dla pojazdów włączających się do ruchu z dróg podrzędnych.

Niezbędne jest lokalizowanie zabudowy mieszkaniowej w odległości co najmniej 20 m od krawędzi jezdni drogi wojewódzkiej, aby uniknąć uciążliwości akustycznych. Na

terenach już istniejącej zabudowy w sąsiedztwie drogi należy w miarę możliwości tworzyć ciągi zieleni izolacyjnej.

Podstawowy układ sieci drogowej na terenie gminy stanowią drogi powiatowe. Łączą one największe miejscowości na terenie gminy. Są to drogi o nawierzchni bitumicznej o szerokości jezdni przeważnie około 4-5 m. Przez teren gminy przebiegają drogi powiatowe o łącznej długości 43,933 km. Na żadnych drogach powiatowych na terenie gminy nie były dotychczas prowadzone pomiary hałasu ani pomiary natężenia ruchu pojazdów. Należy jednak zaznaczyć, iż natężenie ruchu na drogach powiatowych jest stosunkowo niewielkie i z pewnością nie przekracza 500 pojazdów na dobę. Największe natężenie ruchu ma miejsce na drogach powiatowych w rejonie Lisewa, Kornatowa, Bartlewa, Drzonowa i Mgoszcza. Warto zwrócić uwagę, iż droga powiatowa nr 1619C Lisewo – Chełmża (przez Drzonowo i Strucfoń) będzie w znacznie większym stopniu wykorzystywana przez pojazdy zmierzające do węzła i z węzła „Lisewo” w kierunku i z kierunku Chełmży. Wzrośnie zatem natężenie ruchu pojazdów i uciążliwości akustyczne w Lisewie (ulica Toruńska), Strucfoniu i Drzonowie.

Ruch na drogach gminnych jest niewielki. Są to przeważnie drogi o złej jakości nawierzchni. Pojazdy poruszające się z niewielką prędkością, w tym maszyny rolnicze, emitują dźwięk o znacznym natężeniu. Na drogach gminnych także nie były prowadzone badania poziomów natężenia dźwięku, jednak nie wymagają one szczególnej ochrony przed hałasem.

Na terenie gminy Lisewo nie zidentyfikowano uciążliwych źródeł hałasu przemysłowego. Pewne uciążliwości stwarzają zakłady produkcyjne (tuczarnie, zakłady przerobu odpadów) i usługowe, dlatego w ich sąsiedztwie nie należy planować zabudowy mieszkaniowej.

4.7. Zasady kształtowania krajobrazu kulturowego i ochrony uzdrowisk

Na terenie gminy Lisewo nie występują obszary wymagające ochrony uzdrowisk.

5. ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Ogólnymi zasadami dotyczącymi ochrony dziedzictwa kulturowego są zachowanie, przeciwdziałanie degradacji, dokumentowanie i propagowanie wartości dziedzictwa kulturowego.

5.1. Obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków

Szczegółowy wykaz zabytków nieruchomości z terenu gminy Lisewo, objętych ochroną konserwatorską na mocy wpisu do rejestru zabytków zawiera tabela 1. Wszelkie prace prowadzone przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków wymagają właściwych uzgodnień i pozwoleń Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikających z mocy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami).

Tab.1. Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków – stan 2011 r.

L.p.	Miejscowość	Rodzaj obiektu	Czas powstania	Data wpisu do rejestru zabytków	Nr rejestru zabytków	Nr dz.
1	Bartlewo	park dworski	XIX w.	26.11.1984r.	A/618	22/3
2	Kamlarki	park dworski	XIX w.	09.09.1985r.	A/140	32/3
3	Kornatowo	park dworski	pocz. XX w.	09.09.1985r.	A/612	39
4	Linowiec	park dworski	2 poł. XIX w.	09.09.1985r.	A/611	48
5	Lipienek	zamek	XIII-XIV w.	18.10.1934r.	A/147/64	4/19
6	Lisewo	kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Św.	XIII/XIV w.	30.11.1929r.	A/388	157/2
7	Mgoszcz	pałac	3 ćw. XIX w.	27.06.1988r.	A/935/1	40/15
8	Mgoszcz	park dworski	pocz. XIX w.	09.09.1985r.	A/935/2	40/16
9	Piątkowo	park dworski	XIX w.	26.11.1984r.	A/963	52
10	Pniewite	park dworski	XIX w.	26.11.1984r.	A/615	207/6
11	Tytlewo	park dworski	2 poł. XIX w.	01.07.1986r.	A/605	51/7
12	Wierzbowo	park dworski	pocz. XIX w.	26.11.1984r.	A/616	10/4

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu

5.2. Obiekty i obszary zabytkowe ujęte w ewidencji zabytków

Obiekty, tereny i obszary o wartościach zabytkowych i kulturowych, nie wpisane do rejestru zabytków a ujęte w ewidencji zabytków podlegają nadzorowi Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (tab. 2-12). Przed przystąpieniem do planowanych prac konserwatorskich, remontowych, adaptacyjnych, modernizacyjnych i rewaloryzacyjnych zalecane jest uzyskanie wytycznych oraz uzgodnienie z Kujawsko-

Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków zakresu remontów, przebudowy oraz wszelkich zmian w strukturze budynków oraz w zagospodarowaniu obszarów.

Teren zajmowany przez nieruchome zabytki archeologiczne jest dostępny do celów inwestycyjnych pod warunkiem przeprowadzenia niezbędnego zakresu badań archeologicznych. Wszelkie prace ziemne w rejonie nieruchomości zabytków archeologicznych można wykonywać po uzgodnieniu i za pozwoleniem Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Tab.2. Wykaz nieruchomości zabytków archeologicznych – stan na 2011 r.

Lp.	Nr zabytku na rysunku	Nr zabytku w miejscowości	Kultura/chronologia
Bartlewo			
Obszar AZP 34-44			
1	1	1	wczesna epoka brązu
2		1	kultura pucharów lejkowatych, neolit
3	2	2	?
4	3	3	kultura amfor kulistych, neolit
5		3	kultura pucharów lejkowatych, neolit
6	4	4	?
7	5	5	kultura amfor kulistych, neolit
8		5	kultura pucharów lejkowatych, neolit
9	6	6	?
10		6	kultura pucharów lejkowatych, neolit
11	7	7	kultura pucharów lejkowatych, neolit
12	8	8	kultura amfor kulistych, neolit
13		8	kultura pucharów lejkowatych, neolit
Obszar AZP 34-43			
14	9	9	wczesne średniowiecze
15	10	10	wczesne średniowiecze
16	11	11	wczesne średniowiecze
17	12	12	późne średniowiecze
18		12	wczesne średniowiecze
19	13	13	wczesne średniowiecze
20		13	późne średniowiecze
21		13	kultura amfor kulistych, neolit
22		13	?
23	14	14	?
24	15	15	kultura amfor kulistych, neolit
25	16	16	późne średniowiecze
26		16	kultura amfor kulistych, neolit
27		16	kultura ceramiki wstęgowej rytej, neolit
28	17	17	?
29		17	neolit
30	18	18	?
31		18	kultura pucharów lejkowatych, neolit
32	19	19	kultura pucharów lejkowatych, neolit
33		19	?
34		19	kultura ceramiki wstęgowej rytej (?), neolit
35	20	20	późne średniowiecze

36		20	?
37	21	21	kultura łużycka, epoka brązu
38		21	kultura ceramiki wstęgowej rytej, neolit
39		21	kultura amfor kulistych, schyłkowy neolit
40		21	kultura pucharów lejkowatych, neolit
41	22	22	?
42		22	kultura pucharów lejkowatych, neolit
43		22	kultura amfor kulistych, neolit
44	23	23	kultura amfor kulistych (?), neolit
45	24	24	kultura amfor kulistych, neolit
46		24	kultura pucharów lejkowatych, neolit
47	25	25	halsztacki i lateński
48	26	26	neolit
49		26	?
50	27	27	halsztacki i lateński
51		27	kultura amfor kulistych, neolit
52	28	28	wczesne średniowiecze
53	29	29	?
54	30	30	?
55	31	31	kultura pucharów lejkowatych, neolit
56		31	?
57	32	32	kultura pucharów lejkowatych, neolit
58		32	wczesna epoka brązu
59	33	33	kultura pucharów lejkowatych (?), neolit
60		33	kultura amfor kulistych, neolit
61		33	?
62	34	34	?
63	35	35	?
64	36	36	wczesna epoka brązu
65		36	kultura pucharów lejkowatych, neolit
66		36	schyłkowy neolit
67	37	37	schyłkowy neolit
68		37	?
69		37	kultura pucharów lejkowatych, neolit
70	38	38	kultura amfor kulistych, neolit
71		38	halsztacki i lateński
72		38	wczesne średniowiecze
73		38	?
74	39	39	kultura pucharów lejkowatych, neolit
75		39	kultura amfor kulistych (?), neolit
76	40	40	kultura amfor kulistych, neolit
77		40	kultura pucharów lejkowatych, neolit
78		40	halsztacki i lateński
79		40	wczesne średniowiecze
80	41	41	halsztacki i lateński
81	42	42	kultura pomorska, lateński
82	43	43	kultura pucharów lejkowatych, neolit
83	bez lokalizacji	0	neolit
Błachta			
Obszar AZP 34-44			
84	44	1	?
85	45	3	kultura amfor kulistych, neolit
86		3	późne średniowiecze
87		3	?
88	46	4	kultura amfor kulistych, neolit

89		4	halsztacki i lateński
90	47	5	późne średniowiecze
91		5	schyłkowy neolit
92	48	6	schyłkowy neolit
93		6	halsztacki i lateński
94	49	7	kultura ceramiki wstęgowej rytej, neolit
95		7	kultura pucharów lejkowatych, neolit
96		7	schyłkowy neolit
97		7	halsztacki i lateński
98		7	okres rzymski
99	50	8	neolit
Chrusty			
Obszar AZP 33-44			
100	52	1	kultura pomorska, lateński
101	53	2	kultura pomorska, lateński
Drzonowo			
Obszar AZP 35-44			
102	54	1	kultura amfor kulistych (?), neolit
103		1	halsztacki i lateński
104		1	wczesne średniowiecze
105	55	2	kultura pucharów lejkowatych, neolit
106		2	późne średniowiecze
107	56	3	wczesne średniowiecze
108		3	kultura pucharów lejkowatych, neolit
109	57	4	?
110		4	kultura ceramiki wstęgowej rytej (?), neolit
111		4	kultura lendzielska, neolit
112	58	5	późne średniowiecze
113		5	kultura amfor kulistych, neolit
114		5	kultura pucharów lejkowatych, neolit
115	59	6	kultura pucharów lejkowatych, neolit
116		6	późne średniowiecze
117	60	7	późne średniowiecze
118		7	?
119	61	8	?
120	62	9	późne średniowiecze
121		9	neolit
122	63	10	późne średniowiecze
123	64	11	późne średniowiecze
124	65	12	późne średniowiecze
125	66	13	kultura pucharów lejkowatych (?), neolit
126		13	późne średniowiecze
127	67	14	kultura pucharów lejkowatych, neolit, halsztacki i lateński
128	68	15	pradzieje
Kamlarki			
Obszar AZP 34-43			
129	bez lokalizacji	1	kultura pomorska
130	69	2	?
131	70	3	kultura pucharów lejkowatych, neolit
132		3	?
133	71	4	halsztacki i lateński
134		4	kultura amfor kulistych, neolit
135		4	kultura pucharów lejkowatych, neolit
136		4	schyłkowy paleolit (?)
137	72	5	?

138		5	kultura pucharów lejkowatych, neolit
139	73	6	?
140	74	7	?
141	75	8	?
142	76	9	kultura pucharów lejkowatych (?), neolit
143	77	10	neolit
Obszar AZP 33-43			
144	78	11	?
145	79	12	halsztacki i lateński
146	80	13	kultura ceramiki wstęgowej rytej, neolit
147		13	halsztacki i lateński
148		13	późne średniowiecze
149	81	14	kultura amfor kulistych (?), neolit
150		14	halsztacki i lateński
151	82	15	halsztacki i lateński
152		15	kultura pucharów lejkowatych, neolit
Kornatowo			
Obszar AZP 34-44			
153	83	1	kultura lendzielska, neolit
154		1	kultura pucharów lejkowatych, neolit
155		1	kultura amfor kulistych, neolit
156		1	okres rzymski
157	84	2	późne średniowiecze
158		2	?
159	85	3	wczesne średniowiecze
160		3	późne średniowiecze
161	86	4	neolit
162		4	wczesne średniowiecze
163		4	?
164	87	5	neolit
165		5	wczesne średniowiecze
166		5	?
167	88	6	kultura amfor kulistych (?), neolit
168		6	kultura pomorska, lateński
169	89	7	?
170	90	8	?
171		8	wczesna epoka brązu
172		8	kultura pucharów lejkowatych, neolit
173	91	9	kultura pucharów lejkowatych, neolit
174	92	10	kultura pucharów lejkowatych, neolit
175	93	11	kultura pucharów lejkowatych IIF, neolit
176		11	kultura pomorska, lateński
177	94	12	?
178		12	halsztacki i lateński
179		12	neolit
180	95	13	neolit
181	96	14	kultura pucharów lejkowatych, neolit
182		14	halsztacki i lateński
183		14	kultura ceramiki wstęgowej rytej, neolit
184	97	15	halsztacki i lateński
185	98	16	wczesne średniowiecze
186	99	17	neolit
187	100	18	kultura amfor kulistych, neolit
188		18	halsztacki i lateński
189	101	19	kultura amfor kulistych, neolit

190		19	halsztacki i lateński
191		19	wczesne średniowiecze
192	102	20	kultura amfor kulistych, neolit
193		20	halsztacki i lateński
194		20	kultura pucharów lejkowatych, neolit
Krajęcín			
Obszar AZP 33-44			
195	103	1	kultura pomorska, lateński
196		1	kultura amfor kulistych (?), neolit
197	104	2	?
198	105	3	wczesne średniowiecze
199		3	kultura pomorska, lateński
200	106	4	wczesne średniowiecze
201		4	kultura pucharów lejkowatych (?), neolit
202	107	5	kultura pomorska, lateński
203	108	6	kultura łużycka, halsztacki
204		6	kultura amfor kulistych, neolit
205	109	7	kultura pucharów lejkowatych, neolit
206		7	kultura amfor kulistych, neolit
207	110	8	kultura pomorska, lateński
208		8	kultura amfor kulistych, neolit
209	111	9	kultura amfor kulistych, neolit
210	112	10	kultura łużycka, halsztacki
211		10	kultura amfor kulistych, neolit
212	113	11	kultura łużycka- kultura pomorska, halsztacki i lateński
213		11	kultura amfor kulistych, neolit
214	114	12	kultura pomorska, lateński
215	115	13	kultura łużycka, halsztacki
216		13	kultura amfor kulistych, neolit
217	116	14	wczesne średniowiecze
218		14	wczesna epoka brązu (?)
219	117	15	neolit
220	118	16	kultura pucharów lejkowatych, neolit
221		16	?
222		16	kultura amfor kulistych, neolit
223		16	neolit
Krusin			
Obszar AZP 33-44			
224	119	1	neolit
225		1	wczesne średniowiecze
226		1	?
227	120	2	neolit
228		2	?
229	121	3	?
230	122	4	wczesne średniowiecze
231		4	kultura pucharów lejkowatych, neolit
Obszar AZP 34-44			
232	123	5	kultura pucharów lejkowatych, neolit
233	124	6	?
234	125	7	wczesne średniowiecze
235		7	neolit
236	51	8	kultura amfor kulistych, neolit
237		8	kultura łużycka, halsztacki
238		8	kultura ceramiki wstęgowej rytej, neolit
239	126	9	?

240		9	kultura pucharów lejkowatych, neolit
241	127	10	?
242	128	11	kultura pucharów lejkowatych, neolit
243		11	?
244	129	12	kultura pucharów lejkowatych, neolit
245	130	13	kultura pucharów lejkowatych, neolit
246		13	późne średniowiecze
247	131	14	kultura pucharów lejkowatych, neolit
248		14	późne średniowiecze
249		14	?
250	132	15	kultura pucharów lejkowatych, neolit
251		15	?
252	133	16	kultura pucharów lejkowatych, neolit
253	134	17	?
Obszar AZP 34-43			
254	135	18	kultura pucharów lejkowatych, neolit
255		18	schyłkowy neolit
256		18	halsztacki i lateński
257	136	19	kultura amfor kulistych (?), neolit
258		19	?
259		19	kultura pucharów lejkowatych (?), neolit
260	137	20	?
261		20	?
262		20	kultura ceramiki wstęgowej rytej, neolit
263	138	21	?
264	139	22	kultura pomorska, lateński
265		22	kultura pucharów lejkowatych, neolit
Obszar AZP 33-43			
266	140	23	?
267	141	24	epoka kamienia
268		24	późne średniowiecze
269		24	halsztacki i lateński
Linowiec			
Obszar AZP 33-44			
270	142	1	późne średniowiecze
271		1	kultura amfor kulistych, neolit
Obszar AZP 33-43			
272	143	2	epoka kamienia
273		2	halsztacki i lateński
274	144	3	?
275	145	4	epoka kamienia
276	146	5	?
277	147	6	epoka kamienia
278	bez lokalizacji	0	neolit
279	bez lokalizacji	0	neolit
Lipienek			
Obszar AZP 34-44			
280	307	1	zamek, wczesne średniowiecze XIII-XIVw.
281	148	2	wczesne średniowiecze
282	149	3	kultura pomorska, lateński
283		3	wczesne średniowiecze
284	150	4	wczesne średniowiecze
285		4	kultura pucharów lejkowatych, neolit
286		4	kultura amfor kulistych, neolit
287	151	5	kultura pucharów lejkowatych, neolit

288		5	kultura łużycka, halsztacki
289		5	wczesne średniowiecze
290	152	6	?
291	153	7	?
292	154	8	kultura amfor kulistych, neolit
293	155	9	?
294	156	10	?
295	157	11	kultura pucharów lejkowatych, neolit
296		11	kultura amfor kulistych, neolit
297	158	12	?
298		12	schyłkowy neolit
299		12	kultura pomorska, lateński
Obszar AZP 35-44			
300	307	1	zamek, wczesne średniowiecze XIII-XIVw.
301	159	14	wczesne średniowiecze
302	160	15	kultura pucharów lejkowatych, neolit
303		15	późne średniowiecze
304	161	16	wczesne średniowiecze
305		16	późne średniowiecze
306		16	kultura pucharów lejkowatych, neolit
307		16	kultura amfor kulistych, neolit
308		162	17
309	163	18	schyłkowy neolit
310		18	halsztacki i lateński
311	164	19	kultura ceramiki wstęgowej rytej (?), neolit
312		19	kultura pucharów lejkowatych, neolit
313		19	?
314	165	20	?
315	166	21	kultura lendzielska, neolit
316		21	okres rzymski
317	167	22	późne średniowiecze
318		22	halsztacki i lateński
319		22	wczesna epoka brązu
320		22	kultura amfor kulistych, neolit
321		22	kultura ceramiki wstęgowej rytej, neolit
322	168	23	?
323		23	kultura ceramiki wstęgowej rytej, neolit
324		23	wczesna epoka brązu
325	169	24	późne średniowiecze
326		24	kultura pucharów lejkowatych, neolit
327		24	wczesna epoka brązu
328	170	25	?
329	171	26	wczesne i późne średniowiecze
Lisewo			
Obszar AZP 34-44			
330	172	2	?
331		2	kultura pucharów lejkowatych, neolit
332	173	3	halsztacki i lateński
333	174	4	wczesne średniowiecze
334	175	5	?
335	176	6	halsztacki i lateński
336		6	kultura pucharów lejkowatych, neolit
337	177	7	?
338	178	8	neolit
339	179	9	halsztacki i lateński

340		9	kultura pucharów lejkowatych, neolit
341	180	10	?
342	181	11	halsztacki i lateński
343		11	kultura amfor kulistych, neolit
344		11	późne średniowiecze
345	182	12	neolit
346	183	13	kultura pucharów lejkowatych, neolit
347		13	halsztacki i lateński
348	184	14	halsztacki i lateński
349	185	15	kultura pucharów lejkowatych, neolit
350	186	16	wczesna epoka brązu
351		16	halsztacki i lateński
352		16	wczesne średniowiecze
353	187	17	halsztacki i lateński
354	188	18	wczesne średniowiecze
355	189	19	kultura amfor kulistych, neolit
356		19	?
357	190	20	kultura pucharów lejkowatych, neolit
358	191	21	neolit
359	192	22	?
360	193	23	kultura pomorska, lateński
361		23	kultura amfor kulistych, neolit
362		23	kultura pucharów lejkowatych, neolit
363	194	24	halsztacki i lateński
364	195	25	wczesne średniowiecze
365		25	kultura pucharów lejkowatych, neolit
366	196	26	wczesne średniowiecze
367		26	okres rzymski
368		26	kultura pucharów lejkowatych, neolit
369	197	27	kultura pucharów lejkowatych, neolit
370	198	28	kultura pucharów lejkowatych IIF, neolit
371	199	29	halsztacki i lateński
372		29	kultura pucharów lejkowatych, neolit
373	200	30	?
374		30	neolit
375	201	31	kultura pucharów lejkowatych, neolit
376		31	kultura ceramiki wstęgowej rytej, neolit
377	202	32	kultura pucharów lejkowatych, neolit
Obszar AZP 34-45			
378	203	33	?
379	204	34	kultura łużycka, halsztacki
380	205	36	?
381		36	neolit
382	206	37	?
383		37	kultura pucharów lejkowatych, neolit
384	207	38	halsztacki i lateński
385		38	kultura pucharów lejkowatych, neolit
386	208	39	kultura pucharów lejkowatych, neolit
387	209	40	kultura pucharów lejkowatych, neolit
Malankowo			
Obszar AZP 33-44			
388	bez lokalizacji	1	kultura pucharów lejkowatych, neolit
389	210	2	neolit
390		2	późne średniowiecze
391	211	3	?

392		3	wczesne średniowiecze
393	212	4	neolit
394	213	5	kultura amfor kulistych (?), neolit
395		5	kultura pucharów lejkowatych, neolit
396	214	6	?
397	215	7	kultura pucharów lejkowatych, neolit
398	216	8	późne średniowiecze
399	217	9	okres rzymski
400		9	późne średniowiecze
401		9	kultura amfor kulistych, neolit
402		9	neolit
403		9	kultura pucharów lejkowatych, neolit
404		9	halsztacki i lateński
405	218	10	kultura pucharów lejkowatych, neolit
406		10	halsztacki i lateński
407	219	11	?
408	220	12	kultura amfor kulistych, neolit
409		12	?
410		12	kultura pucharów lejkowatych, neolit
411	221	13	kultura pucharów lejkowatych, neolit
412		13	?
Obszar AZP 34-44			
413	222	14	wczesne średniowiecze
414		14	wczesna epoka brązu
415	223	15	halsztacki i lateński
416		15	neolit
Mgoszcz			
Obszar AZP 34-44			
417	224	2	wczesne średniowiecze
418		2	kultura pucharów lejkowatych, neolit
419	225	3	halsztacki i lateński
Obszar AZP 34-45			
420	226	4	późne średniowiecze
421		4	kultura ceramiki wstęgowej rytej, neolit
422	227	5	wczesne średniowiecze
423		5	późne średniowiecze
424		5	neolit
425	228	6	późne średniowiecze
426		6	wczesne średniowiecze
427	229	7	kultura lendzielska (?), neolit
428	230	8	epoka kamienia
429	231	9	?
430	232	10	późne średniowiecze
431	233	11	późne średniowiecze
432		11	?
433	234	12	halsztacki i lateński
434		12	późne średniowiecze
435	235	13	wczesne średniowiecze
436	236	14	neolit, późne średniowiecze
437	237	15	neolit
Piątkowo			
Obszar AZP 33-44			
438	238	1	kultura pomorska, lateński
439	239	2	późne średniowiecze
440		2	kultura pomorska, lateński

441	240	3	kultura pomorska, lateński
442		3	późne średniowiecze
443	241	4	wczesna epoka brązu (?)
444	242	5	kultura pucharów lejkowatych, neolit
445		5	kultura amfor kulistych, neolit
446		5	neolit
447	243	6	neolit
Pniewite			
Obszar AZP 33-44			
448	244	1	kultura amfor kulistych (?), neolit
449	245	2	wczesne średniowiecze
450		2	?
451	246	3	?
452		3	wczesne średniowiecze
453	247	4	kultura amfor kulistych (?), neolit
454		4	wczesne średniowiecze
455		4	?
456	248	5	kultura amfor kulistych, neolit
457		5	kultura pomorska, lateński
458		5	późne średniowiecze
459	249	6	kultura pucharów lejkowatych, neolit
460		6	kultura amfor kulistych, neolit
461		6	halsztacki i lateński
462	250	7	?
463		7	wczesne średniowiecze
464		7	neolit
465	251	8	późne średniowiecze
466		8	wczesne średniowiecze
467		8	?
468	252	9	wczesne średniowiecze
469	253	20	halsztacki i lateński
470	254	10	późne średniowiecze
471	255	11	neolit
472		11	wczesne średniowiecze
473		11	późne średniowiecze
474	256	12	neolit
475		12	wczesne średniowiecze
476	257	13	?
477	258	14	?
478		14	kultura pucharów lejkowatych, neolit
479	259	15	kultura pucharów lejkowatych, neolit
480		15	?
481	260	16	?
482	261	17	kultura amfor kulistych (?), neolit
483		17	halsztacki i lateński
484	262	18	halsztacki i lateński
485	263	19	okres rzymski (?)
486	264	21	kultura pucharów lejkowatych, neolit
487		21	kultura amfor kulistych (?), neolit
488	265	22	?
489	266	23	?
490		23	kultura pucharów lejkowatych, neolit
491		23	kultura amfor kulistych, neolit
492	267	24	wczesna epoka brązu
493		24	halsztacki i lateński

494	268	25	wczesne średniowiecze
495		25	późne średniowiecze
496	269	26	wczesne średniowiecze
497		26	późne średniowiecze
498	270	27	?
499	271	28	neolit
Obszar AZP 34-44			
500	272	29	kultura pucharów lejkowatych, neolit
Strucfoń			
Obszar AZP 34-44			
501	273	1	?
502	274	2	halsztacki i lateński
503		2	neolit
504	275	3	halsztacki i lateński
505		3	wczesne średniowiecze
506		3	kultura amfor kulistych, neolit
507		3	okres rzymski
508	276	4	okres rzymski
509	277	5	halsztacki i lateński
510		5	okres rzymski
511		5	kultura pucharów lejkowatych, neolit
512	278	6	wczesne średniowiecze
513		6	halsztacki i lateński
514		6	okres rzymski
515	279	7	wczesne średniowiecze
516		7	okres rzymski
517	280	8	neolit
518	281	9	wczesne średniowiecze
519		9	okres rzymski
520	282	10	neolit
521	283	11	okres rzymski
522	284	12	neolit
523		12	kultura łużycka, halsztacki
Obszar AZP 35-44			
524	285	13	wczesne średniowiecze
525	286	14	schyłkowy neolit
526		14	okres rzymski
527	287	15	kultura pucharów lejkowatych, neolit
528		15	schyłkowy neolit
529		15	halsztacki i lateński
Tytlewo			
Obszar AZP 34-43			
530	bez lokalizacji	1	kultura pomorska
531	bez lokalizacji	2	kultura wielbarska, okres rzymski
532	288	3	kultura pucharów lejkowatych, neolit
533	289	4	wczesna epoka brązu
534	290	5	halsztacki i lateński
535		5	okres rzymski
536		5	kultura pucharów lejkowatych, neolit
537	291	6	wczesne średniowiecze
538	292	7	późne średniowiecze
539		7	okres rzymski
540	293	8	okres rzymski
541	294	9	halsztacki i lateński
542	295	10	wczesne średniowiecze

543	296	11	neolit
544		11	kultura amfor kulistych, neolit
545		11	halsztacki i lateński
546		11	kultura pucharów lejkowatych, neolit
Wierzbowo			
Obszar AZP 33-43			
547	bez lokalizacji	0	kultura pomorska, lateński
548	297	1	halsztacki i lateński
549	298	2	halsztacki i lateński
550		2	schyłkowy neolit
551	299	3	halsztacki i lateński (?)
552	300	4	halsztacki i lateński
553	301	5	neolit
554	302	6	okres rzymski
555		6	halsztacki i lateński
556		6	kultura późnej ceramiki wstęgowej (?), neolit
557	303	7	halsztacki i lateński
558	304	8	późne średniowiecze
559	305	9	kultura pucharów lejkowatych, neolit
560	306	10	kultura pucharów lejkowatych, neolit

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu

Tab.3. Zabudowa mieszkalna – stan 2011 r.

Miejscowość	Obiekt	Nr	Datowanie	Materiał	Nr dz.	Uwagi
Bartlewo	czworak	nr 53	4 ćw. XIX w.	murowany	58/8	w zespole podworskim
	rządcówka	nr 57	poł. XIX w.	murowany	21/2	dworek oficjalisty
Drzonowo	dom	nr 27	2 poł. XIX w.	murowany	13/2	
Kornatowo	dom	nr 57	2 poł. XIX w.	murowany	77	
	dom	nr 11	ok. 4 ćw. XIX w.	murowany	64/3	
	dom	nr 18	p. XX w.	murowany	64/1	
	dom	nr 15	p. XX w., przeb. 1927 r.	murowany	13	
	dom	nr 23	p. XX w.	murowany	22/4	
	dom	nr 23	4 ćw. XIX w.	murowany	27	
	dom	nr 21	2 ćw. XX w.	murowany	14/2	
Krajęcín	dom	nr 26	poł. XIX w.	glinobite	48/6	w trakcie remontu
Krusin	dom	nr 10	I. 30-te XX w.	murowany	35/1	
	dom	nr 12	I. 30-te XX w.	drewniany	34/5	
Linowiec	dom	nr 21	4 ćw. XIX w.	murowany	27/1	dom kowala w zespole podworskim
	dom	nr 38	4 ćw. XIX w.	murowany	48/5	dom ogrodnika w zespole podworskim
	dom	nr 39	4 ćw. XIX w.	murowany	48/9	w zespole podworskim dla pracowników sezonowych
	dom	nr 2	I. 30-te XX w.	drewniany	12/2	
Lipienek	dom	nr 34	I. 30-te XX w.	drewniany	101/3	
	dom	nr 36	1919 r.		15/20	
	dom	nr 46	1 ćw. XX w.	murowany	65/1	w zespole podworskim dla pracowników sezonowych
	dom	nr 47	4 ćw. XIX w.	murowany	15/18	czworak w zespole podworskim
	dom	nr 58	I. 30-te XX w.	drewniany	104/2	
	rządcówka	nr 58	1912 r.	murowana	15/20	w zespole podworskim

	dom	nr 61	p. XX w.			czworak w zespole podworskim
Lisewo	kamienica	nr 3	1 poł. XX w., przeb. 2 poł. XX	murowana	-	ul. Chełmińska
	dom	nr 8	1 poł. XIX w.	murowany	150	ul. Chełmińska
	kamienica	nr 10	p. XX w.	murowany	-	ul. Chełmińska
	dom	nr 11	p. XX w.	murowany	-	ul. Chełmińska
	dom	nr 13	XIX/XX w.	murowany	145/8	ul. Chełmińska
	kamienica	nr 16	4 ćw. XIX w.	murowana	144/7	ul. Chełmińska
	kamienica	nr 17	ok. 1900 r.	murowana	-	ul. Chełmińska
	dom	nr 19	1880 r.	murowana	142/5	ul. Chełmińska
	kamienica	nr 21	k. XIX w., rozbudowa	murowana	117/1	ul. Chełmińska
	dom	nr 23	3 ćw. XIX w.	murowany	116	ul. Chełmińska
	dom	nr 26	ok. 1900 r.	murowany	239/2	ul. Chełmińska
	kamienica	nr 28	XIX/XX w.	murowana	113	ul. Chełmińska
	dom	nr 30	p. XX w.	murowany	112	ul. Chełmińska
	dom	nr 34	XIX/XX w.	murowany	-	ul. Chełmińska
	dom	nr 42	3 ćw. XIX w.	murowany	227/3 ; 227/2	ul. Chełmińska
	dom	nr 46	2 ćw. XX w.	murowany	-	ul. Chełmińska
	kamienica	nr 3	p. XX w.	murowana	-	ul. Mikołaja z Ryńska
	dom	nr 2	ok. 1900 r.	murowany	322	dom wikariuszy ul. Mikołaja z Ryńska
	dom	nr 10	ok. 1900 r.	murowany	324/1	ul. Mikołaja z Ryńska
	Malankowo	dom	nr 43	l. 30-te XX w.	drewniany	547/1
dom		nr 23	ok. 4 ćw. XIX w.	murowany	247	ul. Hallera
dom		nr 27	k. XIX w.	murowany	242	ul. Hallera
dom		nr 28	k. XIX w.	murowany	242/2	ul. Hallera
organistówka		nr 1	4 ćw. XIX w.	murowana	371	ul. Mikołaja z Ryńska
pastorówka		nr 15	1 poł. XX w.,	murowana	384/6	ul. Toruńska
plebania		nr 1	2 ćw. XX w.	murowana	158/5	ul. Wybudowanie Wąbrzeskie
dom		nr 6	p. XX w.	murowany	88/1	z cz. inwentarzową
dom		nr 7	2 poł. XIX w.	murowany	86/1	
chata		nr 25	poł. XIX w.	glinobite	12/1	
Mgoszcz	dom	nr 47	XIX/XX w.	murowany	146	
	dom	nr 53	k. XIX w.	murowany	150	ośmiorak w zespole podworskim
	dom	nr 1	l. 30-te XX w.	drewniany	17/8	
	dom	nr 19	l. 30-te XX w.	drewniany	29/3	
	dom	nr 38	l. 30-te XX w.	drewniany	75	
	dom	nr 51	k. XIX w.	-	-	ośmiorak w zespole podworskim
	dom	nr 52	k. XIX w.	-	-	ośmiorak w zespole podworskim
	dom	nr 52	k. XIX w.	-	-	ośmiorak w zespole podworskim
rządcówka	nr 49	k. XIX w.	murowany	40/18	w zespole podworskim	
Pniewite	dom	nr 7	4 ćw. XIX w.	murowany	-	w zespole podworskim dla pracowników folwarku
	dom	nr 8	4 ćw. XIX w.	murowany	-	w zespole podworskim dla pracowników

						folwarku
	dom	nr 13	1 poł. XX w.	murowany	36	
	dom	nr 51	4 ćw. XIX w.	-	-	czworak w zespole podworskim
	dom	nr 9	4 ćw. XIX w.	-	-	czworak w zespole podworskim
	dom	nr 71	p. XX w.	murowany	59/4; 59/5;	
	dom	-	p. XX w.	murowany	58	
	dom	nr 54	4 ćw. XIX w.	murowany	207/3	
	dom	nr 89	4 ćw. XIX w.	murowany	215/1	

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Urząd Gminy w Lisewie

Tab.4. Obiekty sakralne – stan 2011 r.

Miejscowość	Obiekt	Nr	Datowanie	Materiał	Nr dz.	Uwagi
Lisewo	d. zbór ewangelicki	nr 17	k. XIX w., zmiany współczesne	murowany	385/2	ul. Toruńska Gminne Gimnazjum w Lisewie

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Urząd Gminy w Lisewie

Tab.5. Obiekty użyteczności publicznej – stan 2011 r.

Miejscowość	Obiekt	Nr	Datowanie	Materiał	Nr dz.	Uwagi
Krajęcín	szkoła	nr 6	p. XX w.	murowana	59/4	
Lisewo	szkoła	nr 11	3 ćw. XIX w., rozb. ok. 1900 r.	murowana	375/5	ul. Mikołaja z Ryńska
	szpital i przytułek	nr 6	4 ćw. XIX w.	murowana	151/2	ul. Chełmińska
	poczta	nr 2	p. XX w.	murowana	158/3	ul. Wybudowanie Wąbrzeskie
	zajazd	nr 26	ok. p. XX w.	murowany	245/3	ul. Hallera
	Bank Spółdzielczy	nr 30	p. XX w.	murowany	112	ul. Chełmińska
Malankowo	szkoła	nr 16	XIX/XX w.	murowana	110/6	
Mgoszcz	szkoła	nr 32	p. XX w.	murowany	73/1	
Strucfoń	szkoła	nr 23	p. XX w.	murowany	10	

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Urząd Gminy w Lisewie

Tab.6. Obiekty przemysłowe – stan 2011 r.

Miejscowość	Obiekt	Nr	Datowanie	Materiał	Nr dz.	Uwagi
Bartlewo	kuźnia	-	2 poł. XIX w.	murowana	-	w zespole podworskim
Linowiec	kuźnia	-	4 ćw. XIX w.	kamienna	27	w zespole podworskim
Lipienek	kuźnia	nr 55/4	4 ćw. XIX w.	murowana	4/10; 4/11; 4/12	w zespole podworskim
Lisewo	mleczarnia	nr 48	1 ćw. XX w.	murowana	75/1	ul. Chełmińska
	młyn mechaniczny	nr 24	p. XX w., rozbudowa	murowany	115/2	ul. Chełmińska
Pniewite	piekarnia	nr 6	4 ćw. XIX w.	murowana	207/6	w zespole podworskim
	kuźnia		4 ćw. XIX w.			w zespole podworskim

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Urząd Gminy w Lisewie

Tab.7. Obiekty przynależne liniom kolejowym – stan 2011 r.

Miejscowość	Obiekt	Nr	Datowanie	Materiał	Nr dz.	Uwagi
Kamlarki	budynek kolejowy	nr 21	k. XIX w.	murowany	89	
	dom	nr 20	ok. k. XIX w.	murowany	89	dawniej budynek kolejowy
Kornatowo	dworzec kolejowy	-	k. XIX w., przebudowa 2 ćw. XX w.	murowany	64/7	
	wodociągowa wieża ciśnień	dworzec PKP	1 ćw. XX w.	murowana	64/7	
	magazyn kolejowy	nr 11a	4 ćw. XIX w.	murowany	64/7	pełnił rolę pierwszego dworca kolejowego
	magazyn kolejowy	-	k. XIX w.	murowany	64/7	pełnił rolę przepompowni do wieży ciśnień
	magazyn kolejowy	-	4 ćw. XIX w.	murowany	64/7	
Malankowo	drożnicówka	nr 24	p. XX w.	murowana	14	
Pniewite	drożnicówka	nr 53	2 ćw. XIX w.	murowana	183	

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Urząd Gminy w Lisewie

Tab.8. Obiekty gospodarcze – stan 2011 r.

Miejscowość	Obiekt	Nr	Datowanie	Materiał	Nr dz.	Uwagi
Bartlewo	spichlerz i stajnia	nr 2	1868 r.	murowane	21/7	w zespole podworskim
	stodoła	nr 1	4 ćw. XIX w.	murowana	21/17	w zespole podworskim
Błachta	spichlerz	nr 22	k. XIX w.	murowany	14/11	w zespole podworskim
Kornatowo	inwentarski	nr 57	1 poł. XX w.	murowany	77	
Linowiec	spichlerz	-	2 ćw. XIX w.	murowany	48/8	w zespole podworskim
Lipienek	stajnia, wozownia	nr 55/4	4 ćw. XIX w.	murowane	4/10; 4/11; 4/12	w zespole podworskim
	stajnia, spichlerz	nr 2	4 ćw. XIX w.	murowane	4/9	w zespole podworskim
	kurnik	nr 3	4 ćw. XIX w.	murowany	4/6	w zespole podworskim
	garaż, magazyn	nr 55	4 ćw. XIX w.	kamienny	4/17	w zespole podworskim
	stodoła	-	p. XX w.	-	-	w zespole podworskim
Lisewo	budynek gospodarczy	nr 1	k. XIX w.	murowany	-	przy organistówe ul. Mikołaja z Ryńska
Mgoszcz	spichlerz	nr 1	k. XIX w.	murowany	40/15	w zespole podworskim
	budynek gospodarczy	-	k. XIX w.	-	-	wielofunkcyjny w zespole podworskim
Piątkowo	źrebiętnik	nr 2	4 ćw. XIX w.	murowany	78	
Pniewite	spichlerz, stajnia, obora	nr 2	4 ćw. XIX w.	murowane	207/9	w zespole podworskim
	chlewnia	nr 3	4 ćw. XIX w.	murowana	207/5	w zespole podworskim

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Urząd Gminy w Lisewie

Tab.9. Pałace i dwory – stan 2011 r.

Miejscowość	Obiekt	Nr	Datowanie	Materiał	Nr dz.	Uwagi
Bartlewo	pałac	nr 56	ok. poł. XIX w.	murowany	21/1	
Błachta	dwór	-	XVIII/XIX w.	murowany	14/13	trwała ruina
Kamlarki	dwór	nr 7	ok. XIX-XX w.	murowany	32/2	
Linowiec	dwór	nr 4	ok. poł. XIX w.; XIX/XX w.	murowany	48	
Lipienek	dwór	nr 55	ok. poł. XIX w.; rozb. XIX/XX w.	murowany	4/16	
Lisewo	dwór	nr 25- 26	4 ćw. XIX w.	murowany	389/5; 388/2	ul. Toruńska
Pniewite	dwór	-	1 ćw. XX w.	murowany	207/6	
Tytlewo	dwór	-	1 poł. XIX w.; XIX/XX w.	murowany	-	nie zachował się
Wierzbowo	dwór	nr 1	k. XVIII w./rozb. 2 poł. XIX w.	murowany	10/4	
	dwór	nr 2	3 ćw. XIX w.	glinobite	10/4	trwała ruina

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Urząd Gminy w Lisewie

Tab.10. Mała architektura – stan 2011 r.

Miejscowość	Obiekt	Datowanie	Materiał	Nr dz.	Uwagi
Lipienek	figura św. Jana	p. XX w.	-	-	
	fontanna	p. XX w.	-	-	w zespole podworskim
Lisewo	kapliczka św. Józefa	ok. poł. XIX w.	murowana	201	ul. Chełmińska, na cmentarzu cholerycznym
Pniewite	figura Chrystusa	po 1925 r.	-	-	w zespole podworskim

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Urząd Gminy w Lisewie

Tab. 11. Parki – stan 2011 r.

Miejscowość	Obiekt	Nr	Datowanie	Nr dz.	Uwagi
Błachta	park	-	XIX w.	-	dworski, pow. 3,4 ha
Krusin	park	-	XIX w.	-	dworski, pow. 1,7 ha
Lipienek	park	-	XIX w.	-	dworski, pow. 6 ha

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Urząd Gminy w Lisewie

Tab. 12. Cmentarze – stan 2011 r.

Miejscowość	Obiekt	Nr	Datowanie	Nr dz.	Uwagi
Lisewo	cmentarz	-	1912 r.	160	parafialny o pow. 1,02 ha ul. Wybudowanie Wąbrzeskie
	cmentarz	nr 7	pierwotnie XIV, ponownie poł. XIX w.	157/3; 157/4	przykościelny o pow. 0,76 ha ul. Chełmińska
	cmentarz	nr 17	poł. XIX w.	385/2	ewangelicki przykościelny o pow. 0,68 ha, ul. Toruńska
Pniewite	cmentarz	-	2 poł. XIX w.	99	ewangelicki o pow. 0,33 ha, brak nagrobków
Strucfoń	cmentarz	-	1 poł. XIX w.	37/3	ewangelicki o pow. 0,24 ha

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Urząd Gminy w Lisewie

5.3. Ochrona obiektów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych w obrębie proponowanych stref ochrony konserwatorskiej

W niniejszym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lisewo, w celu ochrony zabytkowych wartości środowiska kulturowego wyznacza się następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

Strefa ochrony konserwatorskiej obiektów wpisanych do rejestru zabytków, obejmująca zespół pałacowo-parkowy w Mgoszczu oraz parki w Bartlewie, Kamlarkach, Kornatowie, Linowcu, Piątkowie, Pniewitem, Tytlewie i Wierzbowie. Wszelkie prace w obrębie strefy wymagają uzgodnienia z Kujawsko-Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W obrębie strefy obowiązują następujące zasady ochrony:

- zachowanie historycznej zabudowy w zakresie gabarytów, formy dachu i rodzaju pokrycia, kompozycji elewacji, poprzez jej konserwację, restaurację, bądź rekonstrukcję, z dopuszczeniem modernizacji technicznej w zakresie nienaruszającym wartości zabytkowych obiektu;
- wymiana zabudowy na nową według zasady dobrej kontynuacji, w sensie lokalizacji i formy zabudowy oraz aranżacji przestrzeni w jej otoczeniu;
- zachowanie historycznego ukształtowania, zagospodarowania i użytkowania terenu, z utrzymaniem dawnych zależności funkcjonalno-przestrzennych w powiązaniu z otoczeniem;
- rewitalizacja historycznego układu przestrzennego założeń parkowych w zakresie pielęgnacji i konserwacji zachowanych elementów zabytkowego układu przestrzennego: dróg i placów, zieleni, cieków i zbiorników wodnych, małej architektury i wyposażenia, z usunięciem elementów zniekształcających historyczne założenia oraz z odtworzeniem elementów zniszczonych;
- dostosowanie współczesnych funkcji do wartości zabytkowych terenów i obiektów;
- zakaz wtórnych podziałów geodezyjnych.

Strefa ochrony konserwatorskiej struktur przestrzennych o wartości kulturowej ujętych w ewidencji zabytków, obejmująca tereny historycznych zespołów dworsko-parkowych w: Błachcie, Krusinie, Lipienku oraz zespołów dworsko-parkowych, których parki wpisane zostały do rejestru zabytków w Bartlewie, Linowcu, Piątkowie, Pniewitem, Tytlewie. Wszelkie

prace przy obiektach należących do historycznych zespołów dworsko-parkowych należy uzgadniać z Kujawsko-Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W obrębie strefy obowiązują następujące zasady ochrony:

- zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania zespołów dworsko-parkowych lub ich części, szczególnie wzajemnych relacji funkcjonalno-przestrzennych pomiędzy poszczególnymi elementami historycznego zagospodarowania i w powiązaniu z otoczeniem;
- zachowanie historycznych budowli;
- zachowanie i pielęgnacja parków podworskich, z przeprowadzeniem rewaloryzacji parków, w oparciu o specjalistyczną dokumentację projektową uzgodnioną z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- utrzymanie elementów małej architektury i wyposażenia, związanych z pierwotnymi funkcjami obiektów;
- dostosowanie współczesnych funkcji do wartości historycznych obiektów;
- sukcesywna likwidacja lub przebudowa obiektów dysharmonizujących;
- zakaz wtórnych podziałów geodezyjnych;
- planowana zabudowa w sąsiedztwie historycznego zespołu powinna nawiązywać do tradycyjnej zabudowy wiejskiej, charakterystycznej dla lokalnego krajobrazu.

Strefa ochrony konserwatorskiej historycznego układu przestrzennego, utworzona dla zachowania układu przestrzennego i zabudowy o wartościach kulturowych wsi Lisewo.

W obrębie strefy obowiązują następujące zasady ochrony:

- zachowanie zasadniczych elementów dawnego ukształtowania terenu i rozplanowania wsi, szczególnie historycznego przebiegu dróg, zarysu placów i zieleni w ich otoczeniu, z utrzymaniem linii zabudowy i historycznej formy architektonicznej poszczególnych obiektów;
- zachowanie gabarytów zabudowy, kształtujących sylwetę założenia przestrzennego wsi;
- utrzymanie walorów zabytkowych historycznych obiektów przy adaptacji na nowe funkcje;

- zachowanie i pielęgnacja zieleni towarzyszącej zabudowie, zadrzewień przydrożnych oraz nadwodnych, z zaleceniem sukcesywnego uzupełniania ubytków w drzewostanie;
- nawiązywanie wprowadzanej zabudowy do lokalnego krajobrazu kulturowego z dostosowaniem skali, bryły i formy architektonicznej nowej zabudowy do zabudowy istniejącej o wartościach kulturowych;
- zakaz lokalizacji wielkogabarytowych budynków, wielkogabarytowych nośników reklamowych, stawiania płotów z betonowych prefabrykatów;
- usunięcie lub przebudowę obiektów dysharmonijnych, kolidujących z historycznym układem i lokalną architekturą;
- zachowanie i ochrona cmentarzy czynnych i nieczynnych, jako miejsc pamięci i kultu religijnego, z utrzymaniem zasadniczych elementów ich dawnego rozplanowania.

Strefa ochrony archeologicznej, obejmująca nieruchome zabytki archeologiczne, które na terenie gminy Lisewo należą do stanowisk nieekspozowanych w terenie.

W obrębie strefy obowiązują następujące zasady ochrony:

- ingerencja w substancję strefy jest możliwa pod warunkiem przeprowadzenia archeologicznych badań wykopaliskowych, wyprzedzających realizację inwestycji;
- wszystkie prowadzone na terenie gminy działania inwestycyjne, związane z koniecznością wykonania prac ziemnych, muszą być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

5.4. Ochrona poszczególnych rodzajów obiektów i obszarów o wartościach zabytkowych, kulturowych i krajobrazowych - wskazania ochronne

5.4.1. Wsie o zachowanym układzie i zabudowie o wartościach kulturowych

Ochronie podlega historycznie ukształtowany układ przestrzenny wsi, na który składają się takie elementy jak: układ dróg, parcel, zabudowań, zieleni, ich wzajemne relacje funkcjonalno-przestrzenne i sposób zagospodarowania, powstałe na kanwie istniejących warunków przyrodniczych. Należy:

- zachować gabaryty zabudowy, kształtujące sylwetę założenia przestrzennego wsi;
- opracować plany zagospodarowania przestrzennego dla miejsc, w których przewidziana jest budowa obiektów lub zespołów obiektów budowlanych, w celu zapewnienia właściwej integracji przestrzennej i funkcjonalnej projektowanych i istniejących elementów zagospodarowania o wartości kulturowej;
- zachować i pielęgnować zieleń towarzyszącą zabudowie oraz zadrzewienia przydrożne, nadwodne i przyzagrodowe, z zaleceniem sukcesywnego uzupełniania ubytków w drzewostanie;
- realizować zasadę maksymalnego utrzymania i wyeksponowania kulturowo-histerycznej fizjonomii wsi o zachowanym historycznym układzie ruralistycznym wraz z wypełniającą ją zabudową o wartościach kulturowych.

5.4.2. Zespoły dworsko- i pałacowo-parkowe i zieleń komponowana

Zespoły dworsko- i pałacowo-parkowe podlegają ochronie jako kompleksy o wartości zabytkowej, a parki również przyrodniczej i ekologicznej oraz dużych walorach krajobrazowych. Ochroną objęte są wszystkie elementy historycznej struktury przestrzennej tzn. pałac lub dwór, rządcówka, zespół zabudowań gospodarczych, zespół czworaków czy ośmioraków oraz inne domy pracowników stałych bądź sezonowych, teren parku wraz z terenem dawnych sadów, układ drogowy i wodny oraz elementy małej architektury. Należy:

- zachować zasadnicze elementy historycznego układu przestrzennego tj. elementów rozplanowania założenia i zagospodarowania terenu;
- zachować historyczne osie kompozycji i powiązania widokowe;
- zachować i pielęgnować zieleń parkową wraz z terenami dawnych sadów oraz zieleń w sąsiedztwie historycznej zabudowy;
- zakazać parcelacji bądź innego dzielenia parków, a w przypadku występowania różnych użytkowników dążyć do scalania i ustanowienia jednego zarządcy;
- zachować istniejący cmentarz rodowy w zespole pałacowo-parkowym w Mgoszczu;
- likwidować elementy dysharmonizujące;

- uzgadniać z Kujawsko-Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkie prace przy obiektach należących do historycznych zespołów.

Planowana zabudowa w sąsiedztwie historycznych zespołu powinna nawiązywać do tradycyjnej zabudowy wiejskiej, charakterystycznej dla lokalnego krajobrazu. Założenia zieleni komponowanej, towarzyszącej historycznej zabudowie, starodrzew rosnący w sąsiedztwie obiektów o wartości kulturowej oraz zadrzewienia przydrożne, nadwodne i przyzagrodowe podlegają ochronie, jako kompleksy o wartości zabytkowej, przyrodniczej i ekologicznej, oraz dużych walorach krajobrazowych. Zaleca się ich zachowanie i pielęgnację z sukcesywnym uzupełnianiem ubytków w drzewostanie.

5.4.3. Obiekty architektury i budownictwa

Zabudowa mieszkalna, kościoły i zbory, pałace i dwory, plebanie, pastorówki, organistówki, budynki szkolne, szpitale, banki, poczty, zajazdy i inne wymienione w wykazie wraz z budynkami gospodarczymi podlegają ochronie. Należy:

- zachować wszystkie w/w obiekty w zakresie gabarytu, kształtu i pokrycia dachu, wystroju i kompozycji elewacji oraz tradycyjnego materiału;
- dążyć w przypadku zmian wtórnych obiektu do przywrócenia wyglądu historycznego i tradycyjnego materiału;
- uwzględniać w lokalizacji nowej zabudowy sąsiedztwo obiektów o wartości kulturowej - nowe budynki nie mogą być sytuowane w sposób degradujący istniejącą, tradycyjną zabudowę a ich forma architektoniczna winna być dostosowana do otaczającej tradycyjnej zabudowy i krajobrazu.

Historyczna zabudowa o cechach tradycyjnych charakterystycznych dla miejsca i regionu powinna stanowić inspirację do kształtowania nowej zabudowy. Wszelkie zmiany użytkowania powodujące konieczność przystosowania zabudowy do nowej funkcji, modernizacje i remonty powinny być uzgadniane z Kujawsko-Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Dopuszcza się możliwość dyslokacji drewnianych budynków w uzgodnieniu z Kujawsko-Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;

5.4.4. Obiekty budownictwa obronnego

Ruiny zamku jako pozostałość obiektu o wybitnej wartości zabytkowej i walorach krajobrazowych podlegają ścisłej ochronie konserwatorskiej. Należy:

- oczyścić relikty murów zamku z samosiewów i zabezpieczyć przed dalszą degradacją;
- wszelkie prace na terenie oraz w sąsiedztwie ruin zamku uzgadniać z Kujawsko-Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

5.4.5. Obiekty techniki i kultury materialnej

Obiekty przemysłowe, jak: młyny, mleczarnie, kuźnie, piekarnie, obiekty kolejnictwa tj. zespoły budynków i budowli stacji kolejowych, strażnice drogowe, wodociągowa wieża ciśnień a także linie kolejowe czynne i nieczynne wraz z całą substancją budowlaną, infrastrukturą komunikacyjną, trakcyjną podlegają ochronie. Należy:

- zachować wszystkie w/w obiekty w zakresie gabarytu, kształtu i pokrycia dachu, wystroju i kompozycji elewacji oraz tradycyjnego materiału;
- wszelkie prace modernizacyjne przy historycznych obiektach prowadzić w uzgodnieniu z Kujawsko-Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- dostosowywać współczesne funkcje tak aby umożliwiały zachowanie i utrwalanie wartości zabytkowych obiektów.

Nowa zabudowa w sąsiedztwie historycznych obiektów powinna nawiązywać do tradycyjnej zabudowy wiejskiej, charakterystycznej dla lokalnego krajobrazu. Elementami kultury materialnej są także dawne trakty drogowe, objęte ochroną w zakresie ich przebiegu i towarzyszących im zadrzewień. Powinny być zachowane w możliwie największym stopniu, jako jedne z elementów historycznego wizerunku krajobrazu kulturowego gminy.

5.4.6. Cmentarze i miejsca pamięci

Cmentarze wszystkich wspólnot wyznaniowych, czynne i nieczynne oraz miejsca pamięci, jako obiekty o wybitnej wartości zabytkowej i walorach krajobrazowych podlegają ochronie. Należy:

- uzgadniać z Kujawsko-Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkie prace przy tych zabytkach oraz w ich otoczeniu;
- chronić cmentarze nieczynne przed dewastacją oraz porządkować i pielęgnować w oparciu o wytyczne Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Na terenie cmentarzy obowiązuje zakaz usuwania lub przemieszczania nagrobków, przebudowy ogrodzeń oraz wycinki drzew i krzewów bez uzgodnienia z Kujawsko-Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

5.4.7. Mała architektura

Kapliczki, krzyże i figurki, w zakresie ich lokalizacji i formy przestrzennej, będące przejawem kultu religijnego i tradycji oraz pozostałe elementy małej architektury jak fontanna i ogrodzenia podlegają ochronie. Należy:

- pielęgnować i chronić przed dewastacją;
- prowadzić bieżące prace konserwacyjne z maksymalnym zachowaniem pierwotnego wyrazu architektonicznego;
- dbać o ich otoczenie.

5.4.8. Nieruchome zabytki archeologiczne

Nieruchome zabytki archeologiczne na terenie gminy Lisewo należą do stanowisk nie eksponowanych w terenie z nawarstwieniami kulturowymi, objęte strefą ochrony konserwatorskiej. Teren przez nie zajmowany jest dostępny do celów inwestycyjnych pod warunkiem przeprowadzenia niezbędnego zakresu badań archeologicznych zapewniających odpowiednie warunki ochrony konserwatorskiej. Zakres prac archeologicznych określa w uzgodnieniu Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Wszelkie prace ziemne w rejonie nieruchomości zabytków archeologicznych można wykonywać po uzgodnieniu i za pozwoleniem Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

5.5. Obiekty postulowane do objęcia ochroną

W niniejszym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego postuluje się:

- przeprowadzenie analiz i studiów w celu ustalenia w obrębie gminy Lisewo szczegółowego zasięgu projektowanego Parku Kulturowego Lisewo w aktualnie obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjętym Uchwałą Sejmiku Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr XI/135/03 z dnia 26 czerwca 2003 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr 97 poz. 1437 z dnia 18 września 2003 r.);
- wpisanie do ewidencji zabytków kapliczek znajdujących się na terenie następujących miejscowości: Błachta, Drzonowo, Kamlarki, Kornatowo (2), Krajęcín, Malankowo, Pniewite oraz Lisewo (kapliczka św. Franciszka przy ul. Wybudowanie Wąbrzeskie oraz kapliczka Matki Boskiej przy ul. Hallera) wraz z przeprowadzeniem szczegółowej inwentaryzacji pozostałych kapliczek, krzyży i figur przydrożnych.

5.6. Ochrona dóbr kultury współczesnej

Na terenie gminy Lisewo nie wyznacza się obiektów będących dobrami kultury współczesnej w rozumieniu Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz.U.2003.80.717).

6. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW TRANSPORTOWYCH I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

6.1. Systemy transportowe

Podstawowym celem opartym na strategii zrównoważonego rozwoju jest stworzenie warunków dla sprawnego, bezpiecznego i ekonomicznego przemieszczania się osób i towarów, z jednoczesnym ograniczaniem konfliktów z otoczeniem przyrodniczym, kulturowym oraz społeczno-gospodarczym. Celami szczegółowymi są:

- zapewnienie sprawności funkcjonowania transportu przy rosnącym poziomie motoryzacji;
- zapewnienie powiązań z ponadlokalnymi systemami transportowymi oraz integracja z terenami sąsiednimi;
- zaspokojenie potrzeb przewozowych mieszkańców (zapewnienie możliwości dojazdu i umożliwienie różnych form aktywności – praca, nauka, usługi, wypoczynek);
- wykorzystanie możliwości rozwojowych wybranych gałęzi gospodarki, związanych ze sprawnym transportem drogowym;
- zapewnienie dotarcia pomocy, w tym szczególnie pojazdów uprzywilejowanych;
- poprawa standardów podróży (skrócenie czasów i warunków podróży) oraz poprawa warunków bezpieczeństwa ruchu;
- poprawa warunków ruchu pieszego i rowerowego oraz parkowania;
- racjonalizacja kosztów rozwoju i eksploatacji poprzez maksymalne wykorzystanie istniejących urządzeń transportowych;
- kształtowanie racjonalnych zachowań komunikacyjnych poprzez ułatwienie korzystania z komunikacji zbiorowej oraz zapewnienie właściwych, przede wszystkim bezpiecznych, warunków ruchu pieszego i rowerowego, jako alternatywy dla ruchu samochodowego;
- stymulowanie rozwoju przestrzennego i gospodarczego, integrowanie społeczności lokalnych, współtworzenie ładu przestrzennego;
- ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne i kulturowe oraz warunki życia mieszkańców przez redukcję oddziaływania hałasu i spalin, a także łagodzenie efektów rozcięcia przestrzeni przez trasy komunikacyjne.

Ze względu na strukturę przestrzenną gminy i intensywność zagospodarowania, za właściwe uznaje się:

- umożliwienie pełnej swobody korzystania z samochodu osobowego;
- tworzenie warunków dla rozwoju komunikacji zbiorowej;
- tworzenie bezpiecznych warunków dla ruchu pieszego i rowerowego.

Przy określaniu kierunków rozwoju układu drogowego, w szczególności wzięto pod uwagę dotychczasowe podstawowe zasady jego rozwoju, ustalone w planach miejscowych i obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz inwestycje celu publicznego, wynikające z „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego”, „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego” oraz wniosków zarządców dróg publicznych.

Układ drogowy gminy będzie tworzył zhierarchizowany system, składający się z:

- układu podstawowego:
 - autostrada A-1, docelowo relacji Gdańsk – Łódź - Gorzyczki (granica państwa);
 - droga wojewódzka nr 548 klasy G (główna) relacji Stolno – Wąbrzeźno – Pląchoty;
 - drogi powiatowe o numerach: 1613, 1614, 1615, 1617, 1618, 1619, 1631, 1632, 1633, 1634, 1635 i 1642, o przebiegu zgodnie z oznaczeniem na monotematycznej mapie uwarunkowań nr 6 w skali 1:50000).
- układu uzupełniającego: drogi klasy lokalnej i dojazdowej, tworzonego przez drogi gminne zarówno publiczne (numeracja na mapie jak wyżej) jak i wewnętrzne.

Układ podstawowy będzie wypełniał nadrzędne funkcje, wynikające z kierunków rozwoju systemu transportowego kraju, województwa i powiatu, służąc powiązaniom krajowym, regionalnym, a także powiązaniom zewnętrznym i częściowo wewnętrznym gminy. W podstawowym układzie drogowym studium przewiduje się budowę, rozbudowę, przebudowę lub modernizację oraz uwzględnia utrzymanie możliwości przestrzennych inwestowania dla następujących przedsięwzięć:

- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 548, planowanej docelowo w klasie „G” – tj. głównej, na całym odcinku gminy, wraz z zatokami przystankowymi komunikacji

publicznej i budową wzdłuż tej drogi ciągu pieszo – rowerowego, przebudowa skrzyżowań z innymi drogami ponadlokalnymi powinna uwzględniać poprawę bezpieczeństwa ruchu na tych skrzyżowaniach (skrzyżowania skanalizowane, w tym z wyodrębnionymi pasami lewoskrętów, ronda itp.);

- budowa obwodnicy miejscowości gminnej – Lisewo, w ciągu drogi wojewódzkiej nr 548, która powinna stanowić zadanie w ramach zamierzenia inwestycyjnego jak wyżej;
- możliwość budowy nowego odcinka drogi powiatowej nr 1619 w rejonie Lisewa, jako drogi dojazdowej do węzła autostradowego od strony miasta Chełmża i obsługującej zurbanizowaną przestrzeń przemysłowo-usługowo-magazynową w rejonie węzła autostradowego autostrady A-1;
- niezbędna przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 1632, związanej z budową obwodnicy Lisewa;
- budowa ciągów pieszo-rowerowych, na wybranych odcinkach dróg powiatowych, w tym szczególnie dróg o nr 1613, 1619 i 1642;
- przebudowa lub modernizacja innych dróg powiatowych do parametrów wymaganych dla dróg klasy zbiorczej, zgodnie z programem jednostki zarządzającej tymi drogami.

Zadaniem układu uzupełniającego (obsługującego) będzie zapewnienie bezpośredniego dojazdu i obsługa zagospodarowania, wyprowadzenie ruchu na układ podstawowy oraz zapewnienie powiązań zewnętrznych (międzygminnych) i wewnętrznych, nie obsługiwanych przez układ podstawowy. W zakresie układu uzupełniającego (obsługującego) przewiduje się sukcesywną przebudowę i modernizację istniejących publicznych dróg gminnych, oraz budowę nowych dróg w wyznaczonych obszarach strefy A, na terenach planowanego zagospodarowania, szczególnie na terenach „rozwoju zabudowy”.

Ogólną zasadę przebiegu planowanych odcinków dróg wskazano na załączniku graficznym nr 1b do Studium pt.: „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”. Uzasadnienie ruchowe budowy nowych odcinków i uszczegółowienie ich przebiegu – z zachowaniem przepisów odrębnych. Przedstawione na rysunku studium planowane drogi gminne nie wyczerpują możliwości ich rozwoju. W szczególności w sporządzanych planach

miejscowych mogą być wyznaczane kolejne drogi gminne oraz uszczegółowiane przebiegi planowanych dróg wskazanych w Studium.

Polityka parkingowa

Parkingi ogólnodostępne należy lokalizować i realizować wraz z budową obiektów usługowych oraz usług związanych z ruchem komunikacyjnym (stacje obsługi podróżnych, stacje paliw, itp.). Zasady polityki parkingowej wynikają z założonego dopuszczalnego wysokiego udziału komunikacji indywidualnej w podróżach. Oznacza to dobre udostępnienie samochodom całej gminy, włącznie z zapewnieniem właściwej liczby i organizacji miejsc do parkowania, dostosowujących ich podaż do popytu.

Przy programowaniu inwestycji należy stosować następujące wskaźniki postojowe:

- dla zabudowy wielorodzinnej minimum 1,5 miejsca postojowe/lokal;
- dla zabudowy jednorodzinnej minimum 2 miejsca postojowe/1 mieszkanie lub dom;
- dla obiektów administracji, użyteczności publicznej i biur minimum 20 miejsc postojowych/1000 m² powierzchni użytkowej;
- dla handlu i usług minimum 3 miejsca postojowe/100 m² powierzchni użytkowej;
- dla hurtowni minimum 1 miejsce postojowe/100 m² powierzchni użytkowej;
- dla produkcji minimum 3 miejsca postojowe/10 zatrudnionych;
- dla szkół minimum 3 miejsca postojowe/10 zatrudnionych;
- dla stacji obsługi pojazdów minimum 4 miejsca postojowe/stanowisko naprawcze;
- dla kościołów minimum 8 miejsc postojowych/100 użytkowników jednocześnie;
- dla cmentarzy minimum 10 miejsc postojowych/1 ha.

Rekomendowane wskaźniki jak wyżej nie dotyczą, gdy przepisy odrębne ustalą je inaczej. Dla obiektów i usług nie wymienionych powyżej należy stosować wskaźniki wynikające z przepisów odrębnych i lub wskaźniki powyższe wykorzystać porównawczo. Parkingi należy realizować na terenie własnym inwestycji. Realizacja miejsc postojowych w liniach rozgraniczających ulic w formie zatok i pasów postojowych, dopuszczalna jest na warunkach określonych w rozporządzeniu MTiGM w sprawie warunków technicznych, jakim

powinny odpowiadać drogi i ich usytuowanie. Dodatkowo należy przewidywać miejsca dla przechowywania (postoju) rowerów w liczbie nie mniejszej niż 10% wyliczonej liczby miejsc dla samochodów osobowych.

W terenach rozwoju działalności gospodarczej w Lisewie i Kornatowie należy przewidywać możliwość budowy parkingu postojowego dla TIR-ów oraz parkingu dla pojazdów przewożących ładunki niebezpieczne.

System miejsc postojowych w ciągu autostrady (tzw. miejsc obsługi podróżnych – MOP-ów) jest niezależny od polityki gminy, a istniejące przy autostradzie MOP-y graniczą bezpośrednio z gminą Lisewo, ale leżą poza gminą.

Komunikacja zbiorowa (drogowa i kolejowa)

Celem rozwoju komunikacji zbiorowej jest poprawa standardu obsługi, w tym zapewnienie możliwości korzystania z niej wszystkim mieszkańcom gminy. Podstawowymi kierunkami przewozów będą Toruń, Chełmno, Wąbrzeźno, Grudziądz, Chełmża, Golub-Dobrzyń i gminy sąsiednie.

Trasy autobusów i lokalizacje przystanków powinny zapewniać dojście piesze do tych przystanków w granicach 600 – 1000 m. Układ linii autobusowych zależeć będzie od rozwoju układu drogowego i będzie ulegał zmianom w miarę jego rozbudowy. Dla potrzeb funkcjonowania komunikacji autobusowej i usług przewozowych, w planach miejscowych, stosownych programach oraz projektach budowlanych należy przewidywać lokalizację przystanków z zatokami i wiatami oraz w miarę potrzeb i możliwości pętli końcowych. Istotnym elementem pasażerskiej komunikacji zbiorowej jest i pozostanie dla gminy Lisewo transport kolejowy ze stacją kolejową Kornatowo i przystankami poza obszarem gminy: Firlus i Gorzuchowo, obsługującymi jednak część mieszkańców gminy. Rozwój tego rodzaju transportu planuje się poprzez kompleksową przebudowę linii kolejowej nr 207 nadal jako linii jednotorowej – do prędkości 100 km/h, z docelową elektryfikacją linii, a także poprzez budowę nowego przystanku kolejowego w Pniewitem dla poprawy obsługi ruchu pasażerskiego. W ramach przebudowy torowiska oraz infrastruktury kolejowej i urządzeń towarzyszących, niezbędna jest przebudowa wszystkich istniejących przejazdów drogowych przez linię kolejową nr 207, w tym podniesienie kategorii przejazdu, przynajmniej na istniejącym przejeździe w ciągu drogi wojewódzkiej nr 548 w Kornatowie.

Transport towarowy

Przewozy ładunków odbywać się będą przy pomocy transportu samochodowego i transportu kolejowego. Główne źródła i cele ruchu towarowego koncentrować się będą na terenie gminy, w rejonie węzła autostradowego. Główne kierunki przewozów ładunków przebiegać będą wzdłuż drogi krajowej-autostrady A-1, drogi wojewódzkiej nr 548 oraz części dróg powiatowych. W ciągu drogi wojewódzkiej, na odcinku gminy, należałoby przewidzieć budowę parkingu z zapleczem socjalno-sanitarnym dla kierowców, umożliwiającego postoje noclegowe. Towarowy transport kolejowy powinien być rozwijany na stacji kolejowej Kornatowo. Przewiduje się przebudowę dworcowego placu przeładunkowego w Kornatowie. Planowany przystanek kolejowy w miejscowości Pniewite nie będzie posiadał możliwości przeładunku towarów.

Komunikacja piesza

Należy dążyć do stworzenia dogodnych, krótkich i bezpiecznych powiązań komunikacyjnych dla pieszych. W ramach przebudowy i modernizacji dróg należy je wyposażać w chodniki (przynajmniej na odcinkach zurbanizowanych) i przejścia dla pieszych, szczególnie w pobliżu przystanków komunikacji zbiorowej. W miarę możliwości chodniki powinny być skojarzone ze ścieżkami rowerowymi.

Komunikacja rowerowa

Celem rozwoju dróg rowerowych jest zapewnienie każdemu chętnemu możliwości korzystania z roweru, poruszania się bezpiecznie w dogodnych warunkach środowiskowych, uczynienie z roweru silnie konkurencyjnego środka lokomocji w stosunku do samochodu osobowego i transportu publicznego, szczególnie w podróżach w skali lokalnej. Za czynniki sprzyjające rozwojowi ruchu rowerowego należy uznać:

- obecność w gminie i na obszarach sąsiednich atrakcyjnych celów wycieczek rowerowych;
- możliwości przestrzenne budowy ścieżek rowerowych lub ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż dróg publicznych, w tym szczególnie dróg ponadlokalnych;
- rosnącą świadomość ekologiczną społeczeństwa;
- stosunkowo niski koszt budowy ścieżek rowerowych.

Przyjęto następujące zasady kształtowania sieci dróg rowerowych:

- zapewnienie powiązań między rejonami mieszkalnymi i miejscami pracy, szkołami, handlem i usługami – głównym celem podróży rowerowych w skali gminy powinno być Lisewo;
- wyposażenie drogi wojewódzkiej oraz wybranych powiatowych i wybranych gminnych w ścieżki rowerowe lub pieszo-rowerowe, najlepiej oddzielone od pozostałego ruchu kołowego;
- współistnienie ruchu rowerowego na pozostałych drogach o mniejszym ruchu oraz na drogach wewnętrznych na terenach rolnych i leśnych, wspólnie z ruchem pojazdów samochodowych.

Ponadto konieczne będzie tworzenie miejsc do przechowywania i parkowania rowerów, szczególnie przy szkołach, obiektach handlowych i usługowych oraz działania promujące i edukacyjne propagujące ruch rowerowy. Planowane podstawowe ciągi pieszo-rowerowe oznaczono na załączniku graficznym nr 1b – kierunki zagospodarowania przestrzennego.

Oprócz ścieżek rowerowych wskazanych na rysunku studium, w miarę budowy nowych dróg i modernizacji istniejących, każdorazowo powinna być przeanalizowana możliwość i celowość budowy ścieżek rowerowych.

Polityka koordynacji rozwoju transportu i rozwoju przestrzennego

Głównymi działaniami na rzecz zmniejszenia transportochłonności i kosztów rozwoju całej struktury osadniczej gminy powinny być:

- utrzymanie zwartej struktury przestrzennej terenów zabudowanych gminy, przeciwdziałanie przenoszenia się osadnictwa na obszary trudne do obsługi, lub wymagające znacznych nakładów dla jej zapewnienia,
- kształtowanie zagospodarowania przyjaznego ruchowi pieszemu i rowerowemu oraz umożliwienie jego obsługi transportem zbiorowym,
- polityka lokalizacyjna, uwzględniająca istniejącą lub możliwą do osiągnięcia dostępność komunikacyjną.

Zabudowa przy drogach powinna być lokalizowana w sposób minimalizujący uciążliwości komunikacyjne, zgodnie z obowiązującymi przepisami Prawa ochrony środowiska oraz przepisami szczególnymi dotyczącymi dróg publicznych. Nowe obiekty budowlane powinny być sytuowane w odległościach nie mniejszych niż wynika to z zasięgu uciążliwości, w razie potrzeby z zastosowaniem zabezpieczeń przeciwdziałających ponadnormatywnemu hałasowi oraz w odległościach od zewnętrznej krawędzi jezdni nie mniejszych niż: dla dróg wojewódzkich i powiatowych - 8 m na terenach zabudowy i 20 m poza nimi; dla dróg gminnych – 6 m na terenach zabudowy i 15 m poza nimi. Zmniejszenie powyższych odległości możliwe jest na warunkach określonych w przepisach szczególnych.

6.2. Gospodarka wodna i zaopatrzenie w wodę

W zakresie gospodarki wodnej gmina Lisewo charakteryzuje się niedoborem wód, co wynika z wododziałowego położenia i ubogiej sieci wód powierzchniowych. Z uwagi na duży udział gruntów trudno przepuszczalnych (gliny morenowe) znaczna powierzchnia terenu gminy została objęta regulacją stosunków wodnych (melioracje odwodnieniowe). Większość urządzeń melioracyjnych ma od trzydziestu do sześćdziesięciu lat, a niektóre są również sprzed II wojny światowej. Dlatego też znaczna część urządzeń melioracyjnych już się zdekapitalizowała. Zachodzi pilna potrzeba wykonania nowych inwestycji melioracyjnych oraz częściowej odbudowy istniejących urządzeń melioracyjnych na nowe. Część gruntów rolnych gminy Lisewo w ogóle nie jest zmeliorowana bądź zmeliorowania są szczątkowe. Taką wsią jest wieś Linowiec, na której w ogóle nie ma urządzeń melioracyjnych. Szacunkowo pilnej melioracji potrzebuje ok. 1000 ha użytków rolnych Gminy Lisewo.

Kierunki rozwoju małej retencji i melioracji na terenie gminy:

1. Wykorzystanie istniejących możliwości małej retencji (małe zbiorniki wodne)

Na terenie gminy Lisewo zrealizowano w roku 2004 jeden zbiornik retencyjny na jeziorze Bartlewskim. W ramach Programu retencionowania wód powierzchniowych woj. kujawsko-pomorskiego (aktualizacja 2005). nie są planowane w gminie nowe zbiorniki retencyjne. Z analizy uwarunkowań hydrograficznych wynika, że pewien potencjał retencyjny posiadają: Jezioro Kornatowskie (zlewnia Strugi Żaki) oraz Jez. Sadzka (zlewnia Strugi Sadzkiej).

Proponuje się rozważyć możliwość regulacji odpływu z Jeziora Kornatowskiego dla podniesienia stanu wody o ok. 0,5 m i powrotu do linii brzegowej określającej

powierzchnię jeziora sprzed 40-50 lat (ok. 60 ha - obecnie 48,6 ha). Jezioro ma znaczny potencjał w zakresie rozwoju turystyki kwalifikowanej (wędkarstwo) i lokalnie rekreacji (kąpielisko przy drodze z Lisewa do Lipienka), który obecnie przy średniej głębokości jeziora 1,3 m nie jest w pełni wykorzystany.

2. Ochrona śródpolnych oczek wodnych

Biorąc pod uwagę małe zasoby wód powierzchniowych, w Studium należy założyć potrzebę ochrony wszystkich istniejących śródpolnych oczek wodnych, stawów oraz innych zbiorników zlokalizowanych w pobliżu terenów zabudowanych wsi.

3. Ochrona terenów naturalnej retencji gruntowej (łąki, torfowiska).

Ponieważ Program nawodnień rolniczych w woj. kujawsko-pomorskim (2007) nie przewiduje na terenie gminy Lisewo żadnych melioracji nawadniających, należy w Studium przewidzieć kierunek działań mających na celu ochronę istniejących łąk i torfowisk jako terenów naturalnej retencji gruntowej. Należą do nich tereny podmokłych łąk na zachód od wsi Lipienek, na wschód od wsi Piątkowo oraz na północ od wsi Drzonowo – w rejonie rowu Ostrowskiego).

4. Modernizacja istniejących systemów melioracyjnych oraz realizacja nowych melioracji w terenach wymagających regulacji stosunków wodnych.

Do terenów wymagające regulacji stosunków wodnych należą grunty wsi Linowiec; należy zwrócić uwagę na potrzebę wdrożenia melioracji odwadniająco-nawadniających, połączonych z retencją wodną w istniejących lub sztucznych zbiornikach.

W zakresie zaopatrzenia w wodę gmina bazuje na 3 własnych ujęciach (Lisewo, Kamlarki, Krajęcín); istniejące ujęcia oraz sieć wodociągowa w wystarczającym stopniu zapewniają zaopatrzenie w wodę mieszkańców oraz rozwój gospodarczy gminy. Kierunki rozwoju systemu zbiorowego zaopatrzenia w wodę obejmują:

- sukcesywną wymianę i renowację wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej, w tym wymiana rur azbestowo-cementowych: Bartlewo – 4,5 km, Mgoszcz – 3,0 km;

- rozbudowę sieci przyłączy w obszarach nowej zabudowy (na terenie całej gminy);
- rozbudowę istniejących ujęć wody (nowe studnie) i modernizację SUW w miarę wzrostu zapotrzebowania na wodę.

6.3. Gospodarowanie ściekami

Aktualnie gmina ma duże możliwości odbioru i oczyszczania ścieków w istniejącej oczyszczalni w Lisewie, która posiada duże rezerwy przepustowości. Brak rozwiniętej sieci zbiorczej kanalizacji sanitarnej powoduje duże trudności w rozwoju gospodarczym gminy. Konieczna jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej w miejscowościach ze zwartą zabudową. Na terenach z zabudową rozproszoną należy realizować program budowy oczyszczalni przyzagrodowych.

Główne kierunki rozwoju gminy, w zakresie gospodarki ściekowej polegają na:

- budowie kolektorów kanalizacji sanitarnej odbierających ścieki z tych miejscowości gminy, w których występuje zwarta zabudowa i których położenie w stosunku do lokalizacji oczyszczalni gminnej w Lisewie uzasadnia budowę kolektorów kanalizacji zbiorczej:
 - *zgodnie z kierunkami zagospodarowania gminy, siecią kanalizacji zbiorczej przewiduje się objąć następujące miejscowości: Lisewo-rozbudowa sieci, Pniewite, Kornatowo,*
 - *docelowo można rozważyć rozwój sieci kanalizacyjnej w kierunku wsi Krusin i Strucfoń,*
 - *dopuszcza się możliwość budowy kolektorów kanalizacji zbiorczej przecinających korytarz autostrady, dla obsługi przedsiębiorstw produkcyjno-usługowych, logistycznych itp., zlokalizowanych we wschodniej części strefy funkcjonalno-przestrzennej (A1-Lisewo).*
- wsparciu budowy oczyszczalni przyzagrodowych w indywidualnych gospodarstwach (na pozostałym obszarze gminy).
- modernizacji oczyszczalni gminnej w Lisewie, w tym:
 - modernizacja punktu zlewnego ścieków dowożonych - utwardzenie terenu, zadaszenie,

- pozyskanie terenu pod III etap procesu oczyszczania ścieków - oczyszczalnię roślinną.

6.4. Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Lisewo nie ma składowiska odpadów komunalnych; odpady z terenu gminy kierowane są na składowiska w Osnowie (gm. Chełmno) i Niedźwiedziu (gm. Dębowa Łąka). Zbiórką odpadów komunalnych nie są objęci wszyscy mieszkańcy gminy; część ludności gminy (ok. 15%) prowadzi gospodarkę odpadami niezgodnie z obowiązującym prawodawstwem. System selektywnej zbiórki odpadów jest mało efektywny - tylko kilka procent masy odpadów zbieranych jest selektywnie. Gmina nie prowadzi selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych. Na terenie gminy zinwentaryzowano znaczne ilości materiałów i odpadów zawierających azbest - konieczne jest wdrożenie programu usuwania odpadów zawierających azbest.

Zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami gminy Lisewo na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015, kierunki rozwoju infrastruktury gospodarki odpadami obejmują:

- objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowaną zbiórką odpadów;
- organizacja systemu zbiórki odpadów zmieszanych;
- organizacja systemu zbiórki odpadów opakowaniowych;
- organizacja systemu zbiórki odpadów komunalnych ulegających biodegradacji;
- organizacja systemu zbiórki odpadów niebezpiecznych;
- organizacji systemu zbiórki odpadów wielkogabarytowych, z sektora budowlanego i wraków pojazdów.

Planując zagospodarowanie przestrzenne gminy należy przewidzieć miejsca i tereny ogólnodostępne, gdzie wymienione w PGO elementy systemu gospodarki odpadami będą mogły być zlokalizowane.

W związku z obowiązującą rejonizacją systemu gospodarki odpadami w ramach Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami, w ramach której gmina Lisewo należy do regionu 2 – chełmińsko-wąbrzeskiego, ze składowiskami w Osnowie gm. Chełmno i Niedźwiedź gm. Dębowa Łąka, nie występuje potrzeba lokalizowania na terenie gminy odrębnego składowiska odpadów.

Kierunki rozwoju infrastruktury związanej z gospodarką odpadami na terenie gminy Lisewo powinny objąć:

- organizację punktów odbioru odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki (w miejscowościach ze zwartą zabudową (Lisewo, Kornatowo, Lipienek, Mgoszcz, Pniewite, Malankowo);
- organizację punktów odbioru odpadów wielkogabarytowych i budowlanych (Lisewo, Kornatowo);
- organizację punktów odbioru odpadów niebezpiecznych (Lisewo, Kornatowo).

6.5. Elektroenergetyka

Główny Punkt Zasilania (GPZ) Lisewo obsługują dwie: przesyłowa i dystrybucyjna, napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokich napięć - o napięciu odpowiednio 220 kV i 110 kV, z GPZ Węgrowo i GPZ Wąbrzeźno. Poprzez te linie system elektroenergetyczny gminy powiązany jest z krajowym systemem elektroenergetycznym. Zgodnie z zamierzeniami jednostki zarządzającej sieciami wysokich napięć – Polskie Sieci Elektroenergetyczne Operator S.A. (PSE Operator S.A.), w studium gminy uwzględniono planowaną budowę elektroenergetycznej linii dwutorowej o napięciu 400 kV relacji Bydgoszcz Jasiniec – Grudziądz Węgrowo, obejmującą wykonanie tych linii w nowym korytarzu na odcinku gminy Lisewo. Przyjęto szerokość pasa technologicznego dla planowanej do budowy linii = 70 m (po 35 m od osi linii), zgodnie z założeniami PSE Operator S.A.. Po wybudowaniu nowej dwutorowej linii 400 kV, przewiduje się możliwość demontażu istniejącej linii 220 kV i „zwolnienie” obecnego korytarza na rzecz innego zagospodarowania – zgodnie z ustaleniami studium. Obecny i projektowany korytarz przebiegu linii przesyłowych, a także planowane nowe przeznaczenie, oznaczono na załączniku graficznym – kierunki zagospodarowania przestrzennego.

Wskazany na tym załączniku przebieg linii 400 kV relacji Bydgoszcz Jasiniec – Grudziądz-Węgrowo ma charakter orientacyjny. Dopuszcza się uściślenie wskazanego na rysunku studium, orientacyjnego przebiegu trasy w/w linii 400 kV, na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub wydawania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, w dostosowaniu do warunków technicznych, gruntowych, własnościowych oraz związanych z istniejącym zainwestowaniem terenu, a także w nawiązaniu do trasy ww. linii ustalonej w obowiązujących dokumentach

planistycznych (SUiKZP, MPZP, decyzji ULICP) gmin bezpośrednio sąsiadujących z gminą Lisewo.

W pasie technologicznym linii 400 kV, stosownie do potrzeb, dopuszcza się budowę obiektów i urządzeń niezbędnych dla w/w linii 400 kV, w tym traktów światłowodowych.

Dopuszcza się przebudowę istniejących linii elektroenergetycznych i teletechnicznych położonych na trasie projektowanej linii 400 kV relacji Bydgoszcz Jasiniec – Grudziądz Węgrowo, celem zapewnienia bezpieczeństwa budowy oraz spełnienia wymagań techniczno-użytkowych w miejscach ich skrzyżowań i zbliżeń z linią projektowaną.

Dopuszcza się budowę linii elektroenergetycznej 400 kV na terenach o ustalonych w studium innych - poszczególnych funkcjach dominujących, w tym w miejscach skrzyżowań z terenami komunikacji, celem zachowania ciągłości inwestycji, dla ustalonej w studium trasy linii.

Wyklucza się lokalizację siłowni wiatrowych, w odległości mniejszej niż 3 średnice śmigła rotora od osi linii elektroenergetycznych istniejących i projektowanych.

Rozwój gospodarczy gminy dotyczący głównie nowoczesnego rolnictwa, przemysłu przetwórstwa rolnego oraz poprawy standardu życia ludności, powoduje rosnące zapotrzebowanie na energię elektryczną. Gmina Lisewo, w normalnym stanie pracy sieci zasilana jest liniami napowietrznymi i kablowymi SN 15 kV z GPZ Lisewo. Na najbliższy okres rozwoju, wyżej omówiony system zasilający gminę należy uznać za wystarczający, nie stwarzający zagrożeń dla tego rozwoju. Możliwa jest rozbudowa stacji GPZ 110/15 kV poprzez wymianę transformatorów na jednostki większej mocy. Stałej rozbudowie i modernizacji podlegać powinna sieć dystrybucyjna średniego i niskiego napięcia.

W związku z rosnącym zapotrzebowaniem aktualnym i zakładanym na przyszłość, jak również w celu:

- poprawy jakości dostarczanej energii (utrzymanie normatywnego spadku napięcia oraz zabezpieczenie skuteczności zerowania),
- poprawy pewności zasilania odbiorców na terenie gminy,
- skrócenia czasów usuwania ewentualnych awarii,

na podstawie własnego programu modernizacji sieci i harmonogramów, Energia-Operator S.A. Oddział w Toruniu przewiduje w pierwszej kolejności montaż rozłączników sterowanych radiem w liniach SN-15 kV oraz kompleksową modernizację sieci elektroenergetycznej SN i nn 0,4 kV. Modernizacja sieci, zakładająca zainstalowanie lub wymianę na większe jednostki, transformatorów SN/nn, wybudowanie nowych linii średniego i niskiego napięcia, powinna

obejmować kolejne miejscowości na obszarze gminy. Jako zasadę w trakcie przebudowy linii napowietrznych należy przyjąć ich trasowanie po granicach geodezyjnych działek ewidencyjnych i w korytarzach komunikacyjnych, wyznaczonych liniami rozgraniczającymi dróg. Natomiast jako zasadę przebudowy odcinków linii 0,4 kV w obszarach zurbanizowanych i planowanych do urbanizacji – należy przyjąć kablownanie tych linii.

Rozwój sieci elektroenergetycznych nie należy do zadań własnych gminy, zatem wpływ polityki samorządu na rozwój tych systemów jest znikomy, jednak tworzenie sprzyjającego klimatu przy planowaniu inwestycji, ma duże znaczenie dla prowadzenia procesów inwestycyjnych.

Zgodnie z ustawą Prawo Energetyczne, gmina Lisewo zleciła i wykonała w sierpniu 2007 r. opracowanie: „Projekt założeń do planu zaopatrzenia gminy Lisewo w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe”. W tym dokumencie wskazuje się na możliwość uzyskiwania energii na terenie gminy z różnych rodzajów źródeł odnawialnych, w tym z planowanych elektrowni wiatrowych. Możliwość włączenia dowolnych rodzajów elektrowni produkujących energię elektryczną z różnych źródeł odnawialnych (OZE) w istniejący system energetyczny, wymaga każdorazowo przeprowadzenia stosownych analiz technicznych. Istniejące i przesądzone prawomocnie w administracyjnym trybie przygotowania inwestycji elektrownie wiatrowe – akceptuje się.

Produkcja energii ze wszystkich źródeł odnawialnych o mocy do 100 kW, jest możliwa na terenie gminy bez ograniczeń. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych o mocy powyżej 100 kW na terenie gminy jest możliwa bez ograniczeń, za wyjątkiem jej produkcji z biomasy, biogazu i z energii wiatru. Produkcję z tych trzech źródeł ogranicza się przestrzennie i uzależnia od możliwości spełnienia konkretnych warunków. Produkcję energii z biomasy i biogazu wyklucza się w strefie koncentracji zabudowy i zagospodarowania terenu „A”, a w pozostałych strefach funkcjonalno-przestrzennych („B” i „C”) dopuszcza się, z zastrzeżeniem zachowania przepisów odrębnych, w tym szczególnie związanych z ochroną środowiska.

Lokalizacja nowych siłowni wiatrowych na terenie gminy jest możliwa w istotnie ograniczonym zakresie, gdyż niezależnie od technicznych uwarunkowań energetycznych, wymaga zachowania przyjętych w studium zasad ładu przestrzennego, a także obowiązujących przepisów odrębnych dotyczących zapewnienia w środowisku mieszkalnym (zarówno w formie zwartej przestrzeni zurbanizowanej i w formie przestrzeni planowanej do

urbanizacji), poziomu hałasu nie przekraczającego 45 decybeli w porze nocnej. Na terenie gminy Lisewo wyklucza się możliwość lokalizacji siłowni wiatrowych:

- w strefach funkcjonalno-przestrzennych „A” i „C” oznaczonych na rysunku „Studium”;
- w „strefach ekspozycji”, wynikających z uwarunkowań konserwatorskich i krajobrazowych;
- w odległości mniejszej niż 1000 m od terenów zabudowy mieszkaniowej istniejącej i projektowanej na terenach „koncentracji zabudowy”, „kontynuacji zabudowy” i „rozwoju zabudowy” (oznaczonych na rysunku „Studium”);
- w odległości mniejszej niż 1000 m od terenów pojedynczej, rozproszonej zabudowy mieszkaniowej, występującej na terenie gminy między innymi w formie mieszkań w obrębie zagród rolniczych,
- w odległości 300 m od linii rozgraniczających dróg publicznych: autostrady i drogi wojewódzkiej - nr 548,
- w odległości 200 m od linii przesyłowych najwyższych napięć (NN 400 kV i 220 kV) oraz od linii dystrybucyjnych wysokich napięć (WN 110 kV).

Uwaga: Przyjętą granicę wykluczenia siłowni (turbin) wiatrowych należy przyjmować od skrajnego punktu zasięgu łopat turbin, a nie od miejsca posadowienia wiatraka.

Ograniczenia obejmujące 200, 300 i 1000 -metrowe strefy wykluczenia siłowni wiatrowych dotyczą siłowni wiatrowych o mocy do 2,5 MW. Dla elektrowni wiatrowych o większej mocy ograniczenie może wymagać zwiększenia, zgodnie z wnioskami indywidualnych analiz krajobrazowo-przestrzennych. Analizy takie powinny być sporządzone wraz z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, lub stosownymi decyzjami (w wypadku dopuszczenia, na etapie lokalizacji elektrowni wiatrowych, stosowania decyzji administracyjnych przez przepisy powszechnie obowiązujące).

6.6. Gazownictwo

Mając na uwadze wysokie walory gazu ziemnego jako czynnika energetycznego, umożliwiającego realizację polityki proekologicznej, należy dążyć do gazyfikacji przewodowej gminy.

Program rozwoju systemu gazociągów wysokiego ciśnienia przewiduje możliwość wykorzystania przebiegu istniejących gazociągów DN 500 relacji Gustorzyn – Gdynia i 400 relacji Włocławek – Gdańsk, przez teren gminy Lisewo dla zaopatrzenia w gaz wybranych terenów zurbanizowanych. Na bazie stanu istniejącego, w tym wykonanego wyprowadzenia sieci gazowej z istniejącej stacji redukcyjno-pomiarowej na gazociągu DN 400 w kierunku Lisewa, powinna zostać opracowana dokumentacja projektowa rozwoju sieci gazowniczej przynajmniej w strefach funkcjonalno-przestrzennych A i B (część).

Także w przypadku sieci gazowniczej należy mieć na uwadze ustawę Prawo Energetyczne, cytowane w części dotyczącej elektroenergetyki, jak również opracowanie „Projekt założeń do planu zaopatrzenia gminy Lisewo w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe” cytowane wyżej w punkcie 6.5.

6.7. Telekomunikacja

W ramach rozwoju łączności międzymiastowej tzn. zwiększenia połączeń jednoczesnych, poprawę jakości planuje się poprzez podłączenie do kabla światłowodowego. Dalszy rozwój telekomunikacji, stosownie do występujących potrzeb, zależy od starań władz samorządowych, gdyż w ramach istniejących na terenie naszego regionu konkurencyjnych firm telekomunikacyjnych, istnieje możliwość wyboru konkurencyjnego partnera.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, budowa urządzeń infrastruktury technicznej, zlokalizowanej w pasach drogowych, nie wymaga opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zatem nie istnieją przeszkody formalno-prawne do rozbudowy sieci telekomunikacyjnej.

Na terenie gminy rozwinięta jest sieć telefonii komórkowej w stopniu dobrym. W sołectwach Lisewo i Malankowo zlokalizowane są stacje i wieże telefonii komórkowej. Użytkownikiem stacji i wieży telefonii komórkowej jest Polska Telefonia Cyfrowa. W zakresie szerokopasmowego Internetu w każdej gminie, wykonane zostały sieci światłowodowe wzdłuż wybranych dróg publicznych.

7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM ORAZ O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I PROGRAMÓW RZĄDOWYCH

7.1 Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Obszary przestrzeni publicznych, to obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.

Zakres i rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym wynika z określonych w niniejszym „Studium...” kierunków rozwoju struktury przestrzennej gminy Lisewo, usług kultury, oświaty, sportu i rekreacji, układu drogowego, ścieżek rowerowych, infrastruktury technicznej i komunikacji zbiorowej.

Do inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym w zakresie:

- przeznaczenia, zalicza się tereny usług publicznych wskazanych w „Studium...”, w tym:
 - tereny dla rozwoju funkcji kultury, oświatowych, rekreacyjnych, itp.;
 - poprawa standardu wiejskich domów kultury, remiz OSP i świetlic wiejskich;
 - urządzenie publicznych terenów rekreacyjnych i sportowych;
 - rezerwa terenu na powiększenie cmentarza w Lisewie,.
- komunikacji, zalicza się adaptację i modernizację (przebudowę i rozbudowę) oraz budowę nowych odcinków gminnych dróg i elementów innych dróg, w tym:
 - planowanie, wyodrębnionych ciągów pieszo - rowerowych wzdłuż istniejących dróg wojewódzkich i wybranych (głównie zurbanizowanych) odcinków dróg powiatowych z biologiczną zabudową dróg;
 - parkingi i skwery;
 - budowa systemu zatok dla samochodowej komunikacji publicznej, itp.;
 - budowa przystanku kolejowego w miejscowości Pniewite.
- infrastruktury, zalicza się modernizację, rozbudowę i budowę nowych elementów infrastruktury technicznej zarówno liniowej jak i powierzchniowej, w tym:
 - dalszą rozbudowę systemu kanalizacji sanitarnej;
 - reelektryfikację;
 - regulacje, naprawy, i odbudowy melioracyjnych rowów podstawowych.

Inwestycjami celu publicznego o znaczeniu lokalnym są praktycznie wszystkie cele i wynikające z nich zadania zapisane w strategicznych dokumentach gminy Lisewo, opisanych w części „Uwarunkowania” i w wieloletnich programach inwestycyjnych.

Realizacja określonych wyżej inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym, stanowi zadania własne gminy. Wszelkie niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania gminy obiekty i urządzenia, a w szczególności: obiekty obsługi technicznej, urządzenia melioracji, drogi wewnętrzne, zieleń parkowa, ciągi pieszo-jezdne, ciągi piesze, ścieżki rowerowe itp., można realizować na każdym terenie w obrębie gminy, którego przeznaczenie w „Studium ...” nie jest w sposób oczywisty kolizyjne (sprzeczne) z tymi obiektami i urządzeniami, w sposób zgodny z przepisami odrębnymi.

Na terenie gminy Lisewo zapewnia się obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym, wynikające z realizacji przyjętej w grudniu 2007 roku Strategii rozwoju gminy Lisewo na lata 2007 – 2013, oraz z kierunków rozwoju przyjętych w niniejszym studium.

7.2 Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa z 2003 r. (zatwierdzonym uchwałą Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r. – ogłoszoną w Dzienniku Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 97 poz. 1437 z dnia 18 września 2003 r.), do przestrzeni zawartej w granicach administracyjnych Gminy Lisewo, oznaczonej w części graficznej studium i uwzględnionej w analizie, w ramach uwarunkowań zewnętrznych, odnoszą się następujące zadania ponadlokalne realizujące cele publiczne (w nawiasie planowane wówczas terminy realizacji):

- budowa autostrady A-1 (do 2015 r.)
- budowa linii 400 kV Grudziądz Węgrowo – Bydgoszcz Jasiniec (do 2010 r.)
- budowa magistrali gazowej Dn 500 mm Włocławek – Gdynia (do 2003 r.)
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 548, w tym budowa obwodnicy m. Lisewo (po 2010 r.)
- przebudowa linii kolejowej nr 207 (po 2010 r.)
- modernizacja wadliwie działających systemów melioracyjnych (po 2010 r.)

W sporządzanym obecnie przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego projekcie nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa, tworzonym w oparciu o znowelizowaną Ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, mowa jest nie o zadaniach a o inwestycjach. Do Gminy Lisewo odnoszą się następujące inwestycje (w nawiasie planowane terminy realizacji):

- budowa autostrady A-1 (do 2013 r.)
- budowa dwutorowej linii 400 kV relacji Pątnów – Bydgoszcz Jasiniec – Grudziądz Węgrowo (2015 r.)
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 548 (do 2015 r.), w tym budowa obwodnicy m. Lisewo (po 2015 r.)
- przebudowa linii kolejowej nr 207 (po 2013 r.)

8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

W gminie Lisewo nie występują uwarunkowania formalno-prawne wynikające z przepisów odrębnych, które narzucałyby obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (planów miejscowych).

Dla wszystkich terenów budowlanych w strefie funkcjonalno-przestrzennej A (części A1 i A2), dla których będzie następowała zmiana przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, wymagająca uzyskania zgody właściwego ministra lub marszałka województwa, należy opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Dla wszystkich terenów w strefie funkcjonalno-przestrzennej B przeznaczonych na cele energetyki wiatrowej należy opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego poprzedzone wykonaniem wstępnej oceny ornitologicznej uwzględniającej chiropterofaunę.

Istniejąca struktura własnościowa i przestrzenna gruntów pozwala na rozwój gminy oraz jego przekształcanie w kierunkach wynikających ze „Studium...”, bez narzucania obowiązkowego przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości. Niemniej jednak w indywidualnych przypadkach pojedynczych inwestorów, jeśli zaistnieje taka potrzeba podyktowana rodzajem przedsięwzięcia, scalenia i podziały nieruchomości zawsze mogą nastąpić na wniosek zainteresowanych - zgodnie z Ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

W żadnej z miejscowości na terenie gminy nie przewiduje się lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². Ustala się możliwość tworzenia i działalności obiektów handlowych o powierzchni sprzedażowej od 400 do 2000 m² w terenach aktywności gospodarczej - w rejonie wsi Lisewo i Kornatowo, dla których to powierzchni nie występuje obowiązek sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 lipca 2008 r., Sygnatura akt K/46/07 - Dziennik Ustaw Nr 123 poz. 803.

Nie wyznacza się konkretnych obszarów przestrzeni publicznych, tj. obszarów o wyjątkowym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości życia i nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie, cechy funkcjonalno-przestrzenne, kompozycyjne i estetyczne np. placów, parków, targowisk czy zespołów sportowo – rekreacyjnych, dla których występowałby obowiązek sporządzenia planów

miejscowych, chyba że będzie wynikał z uchwalonych lokalnych programów ładu przestrzennego lub rewitalizacji. W studium przewiduje się realizację: modernizację lub przekształcenie, albo powstanie nowych przestrzeni publicznych we wszystkich sołectwach.

Niezależnie od stwierdzenia jak na wstępie, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego należy sporządzić dla terenów, dla których przepisy odrębne ustalą taki obowiązek.

9. OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

W celu zapewnienia ładu przestrzennego i zoptymalizowania kierunkowych rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych gmina zamierza sporządzić plany miejscowe dla następujących obszarów:

- wsi Lisewo, Kornatowo i Pniewite jako przestrzeni mieszkalno-usługowo-gospodarczych, lub mieszkalno-usługowych, obsługiwanych komunikacyjnie głównie przez drogi: wojewódzką i powiatowe,
- obszarów przeznaczonych dla realizacji zarówno lokalnych jak i ponadlokalnych celów publicznych, wymagających rozstrzygnięć przestrzenno-funkcjonalnych, w tym dla pasa technologicznego projektowanej linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Bydgoszcz Jasiniec – Grudziądz Węgrowo.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego należy wykonać bądź dla całych wskazanych terenów, bądź dla ich części wyznaczonych trwałymi granicami - np.: drogą, istniejącym ciekim, krawędzią lasu, itp. Plany miejscowe powinny obejmować obszar o takiej wielkości, który pozwoli uwzględnić co najmniej ciągłość funkcjonalną /i/ bądź przestrzenną i zapewnić możliwość prawidłowego skomunikowania go z najbliższym układem dróg oraz wykonane powinny być zgodnie z obowiązującymi aktualnie standardami architektoniczno-urbanistycznymi, wyznaczanymi w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, w wojewódzkim ramowym programie ładu przestrzennego, lub uszczegółowionym w odpowiednim lokalnym programie (standardy lokalne), w przypadku uchwalenia i obowiązywania takich dokumentów.

Zasięg przestrzenny planów miejscowych wymaga każdorazowo szczegółowego określenia przy podejmowaniu uchwały Rady Gminy o przystąpieniu do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Poza terenami szczególnie predysponowanymi do ich wykonania, należy uwzględniać obszary zalecane (wskazane) w lokalnym programie ładu przestrzennego w tym/ lub programach rewitalizacji.

Powyższe ustalenia nie stanowią ograniczenia w sporządzaniu przez Wójta Gminy (na podstawie uchwały Rady Gminy), planów miejscowych dla innych terenów w gminie, w miarę bieżąco pojawiających się, uzasadnionych potrzeb. Należy każdorazowo zwracać uwagę na to, aby ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie naruszały ustaleń studium. Ustalona w studium zasada nieuszczuplania zasobów leśnych nie

dotyczy lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, w tym szczególnie polegającej na budowie linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Bydgoszcz Jasiniec – Grudziądz Węgrowo, stanowiącej inwestycję celu publ. o znaczeniu krajowym.

10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Obszar gminy Lisewo został w dużym stopniu przekształcony w wyniku działalności człowieka. Jednym z najważniejszych bogactw przyrodniczych na terenie gminy są zasoby glebowe stanowiące bazę dla rozwoju rolnictwa. Przyjmuje się generalną zasadę, że nie należy przeznaczać na inne cele niż produkcję rolną wszystkich gruntów o wysokiej przydatności rolniczej, do których zakwalifikowano gleby kompleksów: pszennego dobrego, pszennego wadliwego i żytniego bardzo dobrego. Są one rozmieszczone prawie równomiernie na całym jej obszarze, z dominacją w części zachodniej, południowej i wschodniej. Gleby o przeciętnej i niskiej przydatności rolniczej mają znaczny udział w środkowej i północnej części gminy, co jest zauważalne szczególnie w rejonie Malankowa, Krusina i Krajęcina. Są to głównie gleby III klasy bonitacyjnej, które zajmują łącznie 51,3% powierzchni gruntów ornych na terenie gminy. Zasoby glebowe podlegające ochronie prawnej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, która nakłada wymóg uzyskiwania zgody na przeznaczenie gruntów klas I - III na cele nierolnicze o powierzchni ponad 0,5 ha (konieczna zgoda ministra właściwego do spraw rolnictwa).

Ochrona zasobów glebowych obejmuje również próchniczną warstwę gleby, która powinna być zdjęta przed realizacją zamierzonej inwestycji. Warstwa ta powinna zostać zabezpieczona i wykorzystana na cele rolne lub pokrewne (ogrodnictwo, warzywnictwo). Podobnie należy zabezpieczyć warstwę próchniczną gleby na terenach eksploatacji kopalni. Należy również ograniczyć lokalizację inwestycji na terenach zmeliorowanych użytków rolnych.

Jednym z największych zagrożeń walorów i zasobów środowiska przyrodniczego na obszarze gminy Lisewo jest degradacja zasobów glebowych. Odbywa się ona zarówno na skutek procesów erozji na stokach, jak również procesów erozji wietrznej. Erozja na stokach w ujęciu obszarowym występuje najsilniej w południowej części gminy w otoczeniu Jeziora Kornatowskiego na terenach wsi Lipienek i Kornatowo oraz w północnej części gminy w rejonie wsi: Linowiec, Pniewite, Piątkowo, Chrusty i Krajęcina. Według danych zawartych w

Programie kompleksowej ochrony gruntów przed erozją (Instytut Planowania i Urządzenia Obszarów Wiejskich, Olsztyn, 1990), zagrożenie erozją na terenie gminy Lisewo dotyczy około 710 ha, tj. 8,4% użytków rolnych. Erozją wodną zagrożonych jest około 135 ha, wąwozową 33 ha, a wietrzną około 542 ha.

W celu przeciwdziałania erozji na stokach należy ograniczać uprawy na stokach o nachyleniu większym niż 12%, na zboczach prowadzić orkę wzdłuż a nie w poprzek stoku. Na terenach o wysokich spadkach należy preferować zamianę gruntów ornich na trwałe użytki zielone, jak również (na słabych glebach) zadrzewianie i zalesianie tych gruntów. Wykluczyć należy rozwój procesów urbanizacyjnych i lokalizowanie inwestycji w strefach wysokich spadków, w szczególności budowę dróg, lokalizowanie budownictwa, prowadzenie urządzeń technicznych. Nasilenie procesów erozji wietrznej spowodowane zostało m.in. likwidacją skupień roślinności i zadrzewień na gruntach użytkowanych rolniczo, nadmiernym prowadzeniem melioracji odwadniających powodujących przesuszenie wierzchnich warstw gleby. W celu przeciwdziałania nasilonej erozji wietrznej należy podjąć następujące działania: wprowadzać zadrzewienia i zakrzewienia w postaci ciągów szpalerowych oraz remiz śródpolnych i śródłąkowych w obniżeniach terenowych, na miedzach, wzdłuż dróg i cieków, należy odstąpić od jednokierunkowych melioracji odwadniających i modernizować wadliwe systemy melioracyjne. Tworzone elementy zieleni, oprócz funkcji ochronnej przed procesami erozyjnymi, wzbogacając walory krajobrazowe i przyrodnicze środowiska.

Lasy, zajmujące tylko 5,91 ha, co stanowi 0,01% ogólnej powierzchni gminy, rozmieszczone są bardzo nierównomiernie. Tereny leśne występują w północnej, wschodniej i południowo-wschodniej części gminy na terenie wsi: Drzonowo (4,04 ha w trzech enklawach), Krajęcín (0,33 ha), Linowiec (0,88 ha) i Lisewo (0,66 ha). Wszystkie lasy są własności prywatnej. Pod względem typów siedliskowych lasów występują: las mieszany świeży, las świeży, las łąkowy, las wilgotny i ols. Wiek drzewostanów waha się od 6 do 110 lat, a najczęstsze są drzewostany 50- i 70-letnie. Przeważająca część obszaru gminy jest więc bezleśna z uwagi na występowanie dobrych i bardzo dobrych gleb na obszarze wysoczyzny morenowej. Jedynym urozmaiceniem krajobrazu są tam parki podworskie, których łączna powierzchnia (około 33 ha) jest znacznie większa niż powierzchnia lasów.

Postuluje się generalnie nie uszczuplania powierzchni istniejących zasobów leśnych i dalsze zwiększanie powierzchni leśnej. Należy przyjąć generalne zasady, że pod zalesienie przeznaczane będą tereny występowania procesów erozyjnych w dużym stopniu oraz tereny

o glebach klas V i IVb występujące na terenach o urozmaiconej rzeźbie, przede wszystkim w północnej i północno-wschodniej części gminy. Preferować należy wprowadzanie zalesień w obrębie lokalnych ciągów ekologicznych, które stanowią rynny jeziorne: jezior Bartlewskiego i Pniewite, dolin wód roztopowych: Strugi Żaki i Strugi Sadzkiej oraz zagłębień wytopiskowych, w tym głównie Jeziora Kornatowskiego i dawnego Jeziora Zamkowego w części południowej. Generalnie więc wszystkie grunty o niskiej przydatności rolniczej, poza terenami mokradła i podmokłości, mogą być zalesione. W części wysoczyznowej także dopuszcza się możliwość zalesień nawet na urodzajnych glebach - gruntach klas bonitacyjnych III i IV, które z różnych względów nie będą użytkowane rolniczo. Należy wówczas określić rodzaj siedliska glebowego i dostosować do niego skład gatunkowy drzewostanu.

Podobnie jak kompleksy leśne szczególnej ochronie przed degradacją podlegają tereny zieleni urządzonej tj. parki podworskie i cmentarze. Parki podworskie wchodzące w skład zespołów dworsko- i pałacowo-parkowych poza znaczeniem kulturowym i historycznym pełnią też funkcję ekologiczną i krajobrazową. Na terenie gminy Lisewo parki podworskie znajdują się w miejscowościach: Bartlewo – 4,2 ha, Błachta – 3,4 ha, Kamlarki – 2,2 ha, Kornatowo – 2,1 ha, Krusin – 1,7 ha, Linowiec – 1,8 ha, Lipienek – 6,0 ha, Mgoszcz – 6,0 ha, Piątkowo – 1,6 ha, Pniewite – 1,1 ha, Tytlewo – 0,9 ha, Wierzbowo – 1,9 ha. Niestety część parków jest zaniedbana, drzewostan wymaga pielęgnacji a układ przestrzenny parku rzadko czytelny. Parki w Bartlewie, Kamlarkach, Kornatowie, Linowcu, Mgoszczu, Piątkowie, Pniewitym, Tytlewie i Wierzbowie są wpisane do rejestru zabytków i podlegają ochronie na mocy przepisów o ochronie zabytków. Ochrona parków polega na: zakazie dokonywania wszelkich zmian naruszających układ przestrzenny parku, zakazie wznoszenia budowli i wykonywania robót szkodliwych dla parku, niezbędnej pielęgnacji roślinności urządzeń parkowych. Parki jako tereny pokryte drzewostanem są często jedynymi enklawami zieleni na bezleśnych obszarach rolniczych. Wykluczone są w obrębie parków formy działalności naruszające warunki środowiskowe tj. przekształcenia powierzchni ziemi czy zmiany stosunków wodnych. Zlokalizowane na terenie parków obiekty kubaturowe kolidujące z funkcjami parków należy przewidzieć do dyslokacji poza teren parku bądź do likwidacji.

Także cmentarze podlegają ochronie przed degradacją, a zieleń w ich obrębie podlega pielęgnacji i porządkowaniu. Obowiązuje zakaz wycinania drzew oraz lokalizowania w obrębie cmentarzy obiektów kubaturowych niezwiązanych z funkcją terenu. Szczególną

opieką władz samorządowych należy otoczyć cmentarze historyczne, gdyż są z reguły zaniedbane i zatracają swój układ przestrzenny.

11. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Na terenie gminy Lisewo zagrożenie związane z występowaniem powodzi nie występuje. Nie określono tu żadnych terenów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi. Nie wyznaczono tu żadnych terenów szczególnego zagrożenia powodzią. W związku z tym nie ma potrzeby wprowadzania ograniczeń ochronnych polegających na ograniczaniu lokalizacji zabudowy. Lokalne podtopienia mogą występować w obniżeniach terenowych, w dnach rynien jeziornych i w zagłębieniach wytopiskowych na wysoczyźnie morenowej. Szczególnie zagrożenie to występuje w czasie intensywnych opadów atmosferycznych i w czasie roztopów wiosennych. Na terenach tych nie należy lokalizować zabudowy.

Na terenie gminy Lisewo nie zidentyfikowano obszarów narażonych na osuwanie się mas ziemnych. W rejestrze Starosty Chełmińskiego nie występują tego typu obszary. Należy jednak ograniczyć zabudowę w strefach krawędziowych rynien jeziornych, w szczególności nie należy rozbudowywać w tych strefach zabudowy turystycznej i rekreacyjnej oraz ograniczyć lokalizowanie sieci infrastrukturalnych i drogowych.

12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na terenie gminy Lisewo nie udokumentowano dotychczas żadnych złóż kopalin. Na niewielką skalę jest prowadzona eksploatację kruszywa na terenie wsi Lisewo, Piątkowo i Pniewite. Nieudokumentowane złoża kredy jeziornej znajdują się w rejonie na północny-zachód i południowy-zachód od Lisewa oraz na południowy-zachód od Kornatowa. Eksploatacja tych zasobów nie jest prowadzona ze względu na brak dokumentacji opłacalności wydobywania oraz potrzeby ochrony przyrody (różnorodności biologicznej i retencji wód).

W świetle tych informacji nie ma obecnie obowiązku wyznaczenia filara ochronnego w złożach kopalin znajdujących się na terenie gminy.

13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREFY OCHRONNE

Na terenie gminy Lisewo nie występują obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych, dla których ogranicza się prowadzenie działalności gospodarczej w myśl przepisów ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 153, poz. 1271).

14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENIA, REHABILITACJI I REKULTYWACJI

W wyniku analizy stanu istniejącego, jakości istniejącej zabudowy, układu przestrzennego oraz wyposażenia w infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, stwierdzono, że część miejscowości gminnej, a także miejscowości ze zdegradowanymi założeniami dworsko-parkowymi wymagają działań porządkujących w odniesieniu do jakości ich zabudowy i zagospodarowania. Postuluje się przyjęcie generalnej zasady dążenia do koncentracji zabudowy oraz do wyraźnego rozdzielania zespołów zabudowy mieszkaniowej od usługowo-handlowej, produkcyjnej, komercyjnej i obsługi rolnictwa. Przekształcenia i rehabilitacja, obejmujące zarówno zabudowę mieszkaniowo-usługową, jak i tereny usług publicznych i zieleni, spowodują wzrost atrakcyjności miejscowości, a tym samym ich aktywizację w sferze społecznej i gospodarczej.

Wyodrębniono również następujące tereny wymagające działań porządkujących w odniesieniu do jakości ich zabudowy i zagospodarowania:

- tereny wsi gminnej Lisewo i wsi Kornatowo wymagają dalszego porządkowania struktury przestrzennej, w szczególności pod kątem wyraźnego rozdzielania funkcji oraz określenia minimalnych powierzchni działek, szerokości ich frontów, nieprzekraczalnych linii zabudowy, intensywności zabudowy, wysokości budynków, wskaźników powierzchni biologicznie czynnej, parametrów układu drogowego. Dla terenów tych wsi (obszarów zwartej zabudowy oraz rejonu węzła autostradowego pożądane jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego);
- rejon węzła autostradowego wymaga rezygnacji z lokalizowania zabudowy mieszkaniowej na rzecz magazynowo-składowej, produkcyjnej i handlowo-usługowej;

- obszary położone na obrzeżach jezior: Bartlewskiego, Kornatowskiego i Pniewite są predysponowane do rozwoju budownictwa rekreacyjnego i mieszkaniowego, a ograniczeniom powinna podlegać funkcja rolnicza i obsługa rolnictwa. Dla tych terenów zalecane jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- tereny o wysokich spadkach podlegać powinny ochronie przed nieracjonalną zabudową i przed nasilaniem procesów erozji gleb;
- tereny użytków rolnych o niskiej przydatności rolniczej powinny w maksymalnym stopniu zostać zalesione.

Działania na wyżej wymienionych terenach przekształceń i rehabilitacji powinny w szczególności zapewnić:

- uporządkowanie terenów poprzez usunięcie obiektów i elementów zagospodarowania szpecących i w złym stanie technicznym;
- adaptację budynków do ich nowego przeznaczenia poprzez przebudowę, rozbudowę lub nadbudowę oraz rozbiórkę obiektów niespełniających wymagań technicznych i budowę nowych obiektów, jak również modernizację infrastruktury technicznej.

15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa znaczenia państwowego - jednotorowa nr 207 relacji Toruń – Malbork. Na obszarze gminy nie występują żadne obiekty, tereny i instalacje związane z obronnością kraju oraz z przemysłem kluczowym.

W związku z powyższym na terenie gminy Lisewo występują tereny zamknięte, w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2000 r. Nr 100, poz. 1086 z późn. zm.), stanowiące korytarz linii jak wyżej oraz tereny kolejowe (tory bocznicowe, rampa wyładownicza i place manewrowe) w Kornatowie.

16. INNE OBSZARY PROBLEMOWE

Na terenie gminy Lisewo nie wyznacza się obszarów problemowych wymagających ustalenia szczególnych zasad gospodarowania lub szczególnych ograniczeń.